

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

Електронне видання

**ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО»
І МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ЇХ НАПИСАННЯ**

**Харків
2019**

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО**

Електронне видання

**ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО»
І МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ЇХ НАПИСАННЯ
для студентів III та IV курсів
(VI-VII семестри)**

(перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
галузі знань 08 «Право»
спеціальності 081 «Право»)

**Харків
2019**

Тематика курсових робіт з навчальної дисципліни «Екологічне право» і методичні рекомендації до їх написання для студентів IV курсу заочної форми навчання першого (бакалаврського) освітньо-кваліфікаційного рівня галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право» / уклад.: А.П. Гетьман, А.К. Соколова, Г.В. Анісімова та ін. Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2019. 78 с.

У к л а д а ч і: А.П. Гетьман,
А.К. Соколова,
Г.В. Анісімова,
В.Л. Бредіхіна,
О.В. Донець,
Т.В. Єрмолаєва,
Д. Д. Задихайло,
Є. М. Копиця,
О.В. Лозо,
С. В. Разметаєв,
О.О. Савчук,
Є. П. Суєтнов,
О.М. Ткаченко,
Е.Є. Туліна,
М.К. Черкашина,
В.В. Шеховцов

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Методичні рекомендації до написання курсової роботи з навчальної дисципліни «Екологічне право» призначені студентам денної форми навчання.

За загальним правилом, тема обирається з наведених у виданні самостійно, після цього погоджується з науковим керівником, викладачем кафедри екологічного права. Однак перелік, запропонований кафедрою, не є вичерпним. Тобто (за згодою викладача) можна обрати будь-яку іншу тему і самостійно розробити план.

Якщо обрана тема курсової роботи міститься в переліку, спочатку слід ознайомитися з планом, списком рекомендованої літератури, методичними вказівками, опрацювати відповідні розділи підручників тощо. Список літератури до кожної теми не є вичерпним, тому можна самостійно добирати додаткову літературу, нормативні акти, матеріали юридичної практики та інші джерела.

Крім того, при вивченні спеціальної літератури варто робити нотатки, вести конспекти, систематизувати матеріал згідно з планом курсової роботи. Слід також вказувати назву монографії, підручника, статті, прізвище автора, рік видання, сторінки, які використовувалися, для того, щоб потім у належний спосіб оформити посилання на використані джерела.

Робота повинна мати аналітичний, а не описовий характер. Це означає, що при розкритті сутності еколого-правового явища наводиться визначення його поняття, перелік і характеристика ознак, а при виокремленні певних видів того чи іншого явища вказуються критерії їх класифікації.

Проводячи порівняльний аналіз еколого-правових явищ, необхідно назвати їх спільні й відмінні ознаки, зробити висновок про їх співвідношення. Співставлення певних точок зору, термінів потребує аналізу й аргументування. Особливу увагу треба приділити формулюванню відповідних понять (з урахуванням представлених в юридичній літературі позицій), розкриттю й обґрунтуванню суттєвих рис, властивостей, закономірностей, принципів і тенденцій розвитку екологічного права. Те-

оретичний матеріал має підкріплюватися положеннями Конституції України, чинного законодавства і прикладами з юридичної практики.

Курсова робота повинна мати завершений характер. Тема вважається розкритою, якщо в ній послідовно і правильно висвітлені всі питання в повному обсязі, виправдано використана рекомендована й додаткова література. Крім того, треба навести приклади з практики застосування екологічного законодавства.

Розпочинати бажано коротким вступом, в якому важливо наголосити на актуальності, теоретичній та практичній значущості проблеми, що вивчається. Сформульовані висновки і визначення понять мають бути зрозумілими, чіткими, логічно не суперечливими і пов'язуватися з висловленими в роботі положеннями. Наведені факти, статистичні дані та інші матеріали мусять бути достовірними і систематизованими.

Цитати необхідно брати в лапки і внизу сторінки давати точні й повні посилання на конкретне джерело – монографію, статтю тощо (авторська назва роботи, місце і рік видання, номер видання, відповідні сторінки). Посилання супроводжуються цифровою нумерацією і подаються мовою оригіналу, їх також можна робити відповідно до переліку у списку літератури, який розміщується наприкінці роботи. Так, після цитати, взятої зі с. 218 будь-якого літературного джерела, розміщеного в переліку використаних джерел під № 5, необхідно зробити запис [5, с. 218]. На завершення ставиться дата виконання й особистий підпис.

Оцінка за курсову роботу виставляється за результатом рецензування і захисту згідно з Положенням про порядок підготовки, подання, обліку, захисту та зберігання курсових робіт, затвердженого наказом ректора № 70 від 14.02.2013 р. (<http://acs.nlu.edu.ua/materials/view.php?id=115>).

На захисті студенти висвітлюють зміст роботи, відповідають на зауваження рецензента і поставлені викладачем запитання. Дозволяється використовувати додаткові матеріали й нормативні акти.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Харків: Право, 2016. Т. 14: Екологічне право / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова), А. П. Гетьман (заст. голови) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. 2018. 776 с.

Гетьман А. П. Правовые проблемы экологической политики Европейского союза и Украины: монография. Харків: Право, 2014.

Екологічне право. Загальна частина (схеми і таблиці): підручник / А. П. Гетьман, Г. В. Анісімова, В. В. Шеховцов та ін.; за заг. ред. А. П. Гетьмана. Харків: Право, 2015. 342 с.

Екологічне право. Особлива частина (схеми і таблиці): підручник / А. П. Гетьман, А. К. Соколова, О. В. Донець та ін.; за заг. ред. А. П. Гетьмана. Харків: Право, 2015. 496 с.

Екологічне право: підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / за ред. А. П. Гетьмана. Харків: Право, 2013. 432 с.

Екологічне право України. Академічний курс: підручник / за заг. ред. Ю. С. Шемшученка. 2-е вид. Київ: Юрид. думка, 2008. 720 с.

Екологічне право: Екологічне право України: навч. посібник / за ред. І. І. Каракаша, Т. Є. Харитонової, А. І. Черемнової. Вид. 1-е. Одеса: Гельветика, 2018. 408 с.

Екологічне право України. Загальна частина: навч. посібник / за заг. ред. О. М. Шуміло. Харків: ХНУВС, 2010. 292 с.

Екологічне право України. Особлива частина: навч. посібник / О. М. Шуміло (кер. авт. кол.), В. А. Зуєв, І. В. Бригадир та ін. Київ: Центр учбов. л-ри, 2013. 432 с.

Екологічне право України: Конспект лекцій у схемах (Загальна і Особлива частина): навч. посібник / Г.І. Балюк. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 192 с.

Малишева Н. Р., Єрофеев М. І. Науково-практичний коментар до Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища». Харків: Право, 2017. 416 с.

Правова доктрина України: у 5 т. Харків: Право, 2013.

Т. 4: Доктринальні проблеми екологічного, аграрного та господарського права / за ред. Ю. С. Шемшученко, А. П. Гетьман, В. І. Андрейцев та ін.; за заг. ред. Ю.С. Шемшученка. 848 с.

Правова охорона довкілля: сучасний стан та перспективи розвитку: монографія / А. П. Гетьман, А. К. Соколова, Г. В. Анісімова та ін.; за ред. А. П. Гетьмана. Харків: Право, 2014. 784 с.

Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264 *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 41. Ст. 546.

Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року: Закон України від 21.12.2010 р. № 2818-VI. *Офіційний вісник України*. 2011. № 3. Ст. 158.

Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019 р. № 2697-VIII. *Голос України*. 30.03.2019. № 62.

ТЕМИ КУРСОВИХ РОБІТ

1. Екологічне право – самостійна галузь системи права України.
2. Принцип компенсації шкоди, заподіяної за порушення вимог екологічного законодавства.
3. Особливості міжнародно-правових актів як джерел екологічного права.
4. Контроль і нагляд у галузі охорони навколишнього природного середовища.
5. Правове регулювання оцінки впливу на довкілля в Україні.
6. Екологічний аудит в Україні: правовий аспект.
7. Право громадян на участь у громадських обговореннях із питань впливу планової діяльності на довкілля.
8. Екологічні обов'язки як елемент правового статусу суб'єктів.
9. Економіко-правові засади регулювання природокористування.
10. Правові засади екологічного господарювання як складової охорони довкілля.
11. Правове забезпечення екологічної безпеки в енергетичній сфері.
12. Правове забезпечення продовольчої безпеки як складника екологічної безпеки.
13. Відповідальність за порушення екологічного законодавства.
14. Особливості права власності на природні ресурси та комплекси в Україні.
15. Проблеми реалізації й захисту права загального природокористування.
16. Поняття та види права на спеціальне користування природними ресурсами.
17. Правове забезпечення нормування і стандартизації у галузі охорони земель.
18. Юридичні засади добросусідських відносин в екологічному праві України.

19. Ландшафт як об'єкт правової охорони.
20. Правове регулювання охорони вод.
21. Особливості правового регулювання використання та охорони рослинного світу.
22. Особливості права власності на ліси в Україні.
23. Правова природа використання лісових ресурсів в Україні.
24. Особливості права приватної власності на об'єкти тваринного світу України.
25. Правове регулювання здійснення полювання в Україні.
26. Сучасні проблеми еколого-правової охорони клімату.
27. Правові заходи охорони озонового шару в Україні.
28. Водоохоронні зони як складові екологічної мережі України: особливості правового режиму.
29. Правовий режим заказників і заповідних урочищ.
30. Правове регулювання використання та охорони природно-заповідного фонду України.
31. Курортні й лікувально-оздоровчі території: порівняльний аналіз правового режиму.
32. Правове регулювання поводження з відходами в Україні та Європейському Союзі.
33. Особливості правового регулювання поводження з небезпечними відходами.
34. Міжнародно-правова охорона навколишнього природного середовища.

Т е м а 1. ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО – САМОСТІЙНА ГАЛУЗЬ СИСТЕМИ ПРАВА УКРАЇНИ

План

Вступ

1. Об'єктивні передумови й теоретичні підходи до формування й розвитку екологічного права.
2. Предмет екологічного права.
3. Метод правового регулювання екологічних відносин.
4. Принципи, система екологічного права.
5. Місце екологічного права в системі права України.
6. Співвідношення екологічного права як навчальної дисципліни, галузі права і науки.

Висновки

При підготовці даної роботи необхідно чітко вказати передумови виникнення екологічного права; розглянути й проаналізувати існуючі доктрини щодо його становлення й розвитку; надати характеристику предмета екологічного права й методу правового регулювання екологічних відносин; визначити його місце в системі права.

Після цього окрему увагу слід приділити основним принципам. Продовжуючи висвітлення теми, слід вказати його внутрішню систему як галузі права. Спираючись на положення роботи, треба сформулювати поняття «екологічне право» як навчальної дисципліни, галузі права, науки та розглянути їх співвідношення.

Список рекомендованої літератури

Андрейцев В. І. Актуальні проблеми екологічного права: новітні доктрини: ретроспективний аналіз та погляд у майбутнє. Актуальні проблеми екологічного права: матеріали доповіді Міжнар. круглого столу. Донецьк: Нац. гірнич. ун-т, 2010. 153 с.

Андрейцев В. І. Право екологічної безпеки: навч. та наук.-практ. посібник. Київ: Знання-Прес, 2002. 332 с.

Водне право України: навч. посібник / В. О. Процевський, О. М. Шуміло. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 176 с.

Гетьман А. П. Вступ до теорії еколого-процесуального права України: навч. посібник. Харків: Основа, 1998. 205 с.

Гетьман А. П. Методологічні засади становлення правових основ охорони довкілля. *Право України*. 2011. № 2. С. 11–19.

Гетьман А. П. Процессуальные вопросы в природоресурсовом праве: учеб. пособие. Київ: УМК ВО, 1989. 52 с.

Дубовик О. Л. Экологическое право: учебник. Москва: ТК Велби, Изд-во Проспект, 2006. 584 с.

Кобецька Н. Р. Екологічне право України: навч. посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2007. С. 11–37.

Костицький В. В. Екологічне право України: підручник / В. В. Костицький. Дрогобич: Коло, 2012. 360 с.

Т е м а 2. ПРИНЦИП КОМПЕНСАЦІЇ ШКОДИ, ЗАПОДІЯНОЇ ЗА ПОРУШЕННЯ ВИМОГ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

План

Вступ

1. Історико-правові аспекти законодавчого закріплення принципу компенсації шкоди за екологічним законодавством України.

2. Юридичні ознаки, поняття і зміст принципу компенсації шкоди за екологічним законодавством.

3. Проблеми систематизації правових норм щодо закріплення принципу компенсації екологічної шкоди в контексті євроінтеграційних процесів.

Висновки

При дослідженні даної теми необхідно передусім обґрунтувати актуальність теми дослідження, вказати мету, наукову новизну, теоретичне значення. Після цього слід перейти до ана-

лізу поняття, змісту й особливостей принципу компенсації шкоди за екологічним законодавством, провести періодизацію його законодавчого закріплення, навести правову характеристику способів, обсягів і порядку компенсації екологічної шкоди.

Окремо слід зупинитися на впливі європейської правової доктрини на формування цього принципу, що можна проілюструвати положеннями монографій, наукових статей і дисертаційних досліджень, а також нормативно-правових актів, рекомендованих до вивчення.

Список рекомендованої літератури

Андрейцев В. І. Проблеми вдосконалення юридичної відповідальності за порушення в галузі екологічної експертизи. *Вісник Київського університету. Серія: Юридичні науки*. Вип. № 32. Київ, 1993. С. 17–24.

Балюк Г. І. Проблеми удосконалення юридичної відповідальності за екологічні правопорушення в контексті сталого розвитку України. *Вісник Київського університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2007. Вип. 74. С. 8–10.

Басай В. Д. Відшкодування шкоди, заподіяної екологічними правопорушеннями: автореф. ... дис. канд. юрид. наук. Львів: Львів. держ. ун-т ім. Івана Франка, 1996. 20 с.

Бойчук А. Юридична відповідальність за правопорушення проти довкілля в перші роки радянської влади в Україні. *Юридична Україна*. 2016. № 11/12. С. 96–101.

Гавриш Н. С., Суца Л. М. Історичні передумови формування інституту відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам. *Науково-практичний журнал «Прикарпатський юридичний вісник»*. № 6 (15), 2016. С. 80–83.

Краснова М. В. Компенсація шкоди за екологічним законодавством України (теоретико-правові аспекти): монографія. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київ. ун-т», 2008. 439 с.

Краснова М. В. Методи (способи) підрахунку шкоди, заподіяної навколишньому природному середовищу та їх правові засади. *Бюллетень Міністерства юстиції України*. 2008. № 10. С. 43–50.

Краснова М. В. Науково-правові засади компенсації екологічної шкоди в контексті адаптації національного законодавства до законодавства ЄС. *Віче*. 2007. № 13. С. 40–42.

Погребняк С. П. Основоположні принципи права (змістова характеристика): монографія. Харків: Право, 2008. 240 с.

Чаусова Л. Л. Принципы экологического права Украины: дис. ... канд. юрид. наук. Харьков, 1998. 159 с.

Про порядок визначення та відшкодування збитків власникам землі та землекористувачам: постанова Кабінету Міністрів України від 19 квітня 1993 р. № 284. *Зібрання постанов Уряду України*. 1993. № 10.

Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ: постанови пленуму Верховного Суду України від 16 квітня 2004 р. № 7. *Вісник Верховного Суду України*. 2004. № 6. С. 22. (із змінами і доповненнями, внесеними постановою № 2 від 19 березня 2010 р.). *Вісник господарського судочинства*. 2010. № 3. С. 6.

Про розміри та Порядок визначення втрат сільськогосподарського і лісогосподарського виробництва, які підлягають відшкодуванню: постанова Кабінету Міністрів України від 17 листопада 1997 р. № 1279. *Офіційний вісник України*. 1997. № 47. Ст. 836 з наступними змінами і доповненнями.

Інтернет-ресурси

Офіційний портал Верховної Ради України. – <http://rada.gov.ua/>

Офіційний сайт Міністерства екології та природних ресурсів України. – <http://www.menr.gov.ua/>

Єдиний державний реєстр судових рішень. – <http://www.reyestr.court.gov.ua/>

Тема 3. ОСОБЛИВОСТІ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИХ АКТІВ ЯК ДЖЕРЕЛ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА

План

Вступ

1. Визначення міжнародно-правових актів як джерел екологічного права.
2. Види джерел міжнародного екологічного права.
3. Основні вимоги до міжнародно-правових договорів як джерел екологічного права.
4. Особливості застосування міжнародно-правових актів як джерел екологічного права.
5. Загальна характеристика Рамкової конвенції ООН про зміну клімату 1992 р., Конвенції про біологічне різноманіття 1992 р. та інших.

Висновки

При розкритті теми курсової роботи необхідно навести визначення поняття «міжнародно-правові джерела екологічного права», їх класифікацію за різними критеріями. Після цього треба чітко вказати основні вимоги до укладання міжнародно-правових договорів. Окремо слід приділити увагу аналізу статей-принципів Конвенції про біологічне різноманіття 1992 р., Рамкової конвенції ООН про зміну клімату 1992 р. та ін., а також особливостям і правовому значенню міжнародно-правових договорів як джерел екологічного права.

Список рекомендованої літератури

- Мальшева Н.Р. Гармонизация экологического законодательства в Европе. Київ: Наук. думка, 1996. 233 с.
- Про міжнародні договори: Закон України 29 червня 2004 р. *Офіційний Вісник України*. 2001. № 46. Ст. 2038.
- Віденська конвенція про право міжнародних договорів 1969 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main>.
- Віденська конвенція про право договорів між державами та міжнародними організаціями чи між міжнародними орга-

нізаціями 1986 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main>.

Конвенція про біологічне різноманіття 1992 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main>.

Рамкова конвенція Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату 1992 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main>.

Орхурська конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються навколишнього середовища 1998 р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/main>.

Т е м а 4. КОНТРОЛЬ І НАГЛЯД У ГАЛУЗІ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

План

Вступ

1. Правова охорона навколишнього природного середовища: поняття і зміст.

2. Контроль і нагляд у галузі охорони навколишнього природного середовища: поняття, завдання й особливості правового регулювання.

3. Види екологічного контролю: державний, відомчий, виробничий, громадський.

4. Форми здійснення екологічного контролю.

Висновки

При написанні курсової роботи за обраною темою у першу чергу необхідно навести визначення поняття «правова охорона навколишнього природного середовища», її основні принципи. Також потрібно вивчити суть понять «контроль» і «нагляд» у галузі охорони навколишнього природного середовища, особливості правового регулювання. Після цього слід з'ясувати завдання й значення екологічного контролю. Додаткового розгляду потребують питання класифікації екологічного контролю; особливостей правового забезпечення державного, відомчого, виробничого й громадського екологічного контро-

лю. Під час висвітлення теми окремо слід зупинитися на класифікації форм здійснення екологічного контролю, навести її критерії і відповідні групи.

Список рекомендованої літератури

Головкін О.В. Співвідношення і взаємодія державного і громадського контролю в галузі охорони довкілля в Україні. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*: зб. наук. праць. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. 2011. Вип. 53. С. 417–126.

Деякі питання Державної інспекції енергетичного нагляду України: Постанова Кабінету Міністрів України від 14 лютого 2018 р. № 77. *Офіційний вісник України*. 2018. № 18. С. 28. Ст. 610.

Малишева Н.Р. Деякі аспекти організації і здійснення екологічного контролю // *Екологічний контроль: питання теорії і практики*. Київ: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького, 1999. 110 с.

Краснова М.В. Екологічний контроль як попереджувально-охоронна функція управління в системі запобігання та ліквідації екологічної шкоди. *Бюлетень Міністерства юстиції*. 2007. № 11. С. 44–45.

Стрельник В.В. Правові питання вдосконалення регіонального екологічного контролю в Україні. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*. 2010. Вип. 49. С. 432–436.

Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення та визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) Державною службою з питань безпечності харчових продуктів та захисту споживачів: Постанова Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2018 р. № 1164. *Офіційний вісник України*. 2019. № 4.

Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності та визначається періодичність здійснення планових заходів державного

нагляду (контролю) у сфері рибного господарства Державним агентством рибного господарства, та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 31 жовтня 2018 р. № 897. *Офіційний вісник України*. 2018. № 88. С. 68. Ст. 2917.

Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції реформування системи державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища: розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 травня 2018 р. № 353-р. *Урядовий кур'єр*. 2018. № 98.

Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію України: Постанова Кабінету Міністрів України від 19 квітня 2017 р. № 275. *Офіційний вісник України*. 2017. № 36. С. 73. Ст. 1131.

Про затвердження уніфікованої форми акта, що складається за результатами проведення планового (позапланового) заходу державного нагляду (контролю) щодо додержання суб'єктом господарювання вимог законодавства у сфері використання та охорони земель: Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 06.11.2018 р. № 538. *Офіційний вісник України*. 2018. № 98. С. 504. Ст. 3263.

Про основні напрямки державної політики України в галузі охорони навколишнього середовища, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки: Постанова Верховної Ради України від 5 березня 1998 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 38-39. Ст. 248.

Про промислові викиди (інтегроване запобігання та контроль забруднення): Директива від 24.11.2010 № 2010/75/ЄС. URL: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=68049. Загол. з екрану.

Про Стратегію сталого розвитку «України-2020»: Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015. *Офіційний вісник України*. 2015. № 2. С. 14. Ст. 154; 2015. № 4. С. 8. Ст. 67.

Тема 5. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОЦІНКИ ВПЛИВУ НА ДОВКІЛЛЯ В УКРАЇНІ

План

Вступ

1. Правові й організаційні засади оцінки впливу на довкілля в Україні і країнах ЄС. Сфера застосування оцінки впливу на довкілля.

2. Правове забезпечення гласності оцінки впливу на довкілля.

3. Звіт з оцінки впливу на довкілля: поняття, нормативно-методичне забезпечення і стандартизація підготовки. Грамадське обговорення.

4. Правове регламентування врахування результатів оцінки впливу на довкілля у рішенні про провадження планованої діяльності.

5. Юридична відповідальність за порушення законодавства про оцінку впливу на довкілля.

Висновки

При написанні курсової роботи необхідно дослідити поняття «оцінка впливу на довкілля» і з'ясувати сферу його застосування; визначити суб'єкти оцінки впливу на довкілля. На окрему увагу заслуговують питання правового забезпечення гласності оцінки впливу на довкілля. Крім того, слід визначити поняття, нормативно-методичне забезпечення й стандартизацію підготовки звіту з оцінки впливу на довкілля, а також порядок організації та проведення. Після цього доцільно проаналізувати і встановити правові засади врахування результатів оцінки впливу на довкілля в рішенні про провадження планованої діяльності, а також окреслити особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про оцінку впливу на довкілля.

Список рекомендованої літератури

Бобровський А. Л. Питання оцінки впливу на навколишнє середовище. URL: https://pidruchniki.com/71281/ekologiya/pitannya_otsinki_vplyvu_na_navkolishnye_seredovische. Загол. з екрану.

Оцінка впливу на довкілля. Повідомлення про планову діяльність для проведення оцінки впливу на довкілля / Урядовий портал: Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/service/ocinka-vplyvu-na-dovkillya>. Загол. з екрану

Про затвердження Порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля: Постанова Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 р. № 989. *Офіційний вісник України*. 2018. № 2. С. 200. Ст. 54.

Про затвердження Порядку передачі документації для надання висновку з оцінки впливу на довкілля та фінансування оцінки впливу на довкілля та Порядку ведення Єдиного реєстру з оцінки впливу на довкілля: Постанова Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 р. № 1026. *Офіційний вісник України*. 2018. № 2. С. 212. Ст. 58.

Про затвердження Розміру плати за проведення громадського обговорення в процесі здійснення оцінки впливу на довкілля: Наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 30.05.2018 р. № 182. *Офіційний вісник України*. 2018. № 46. С. 168. Ст. 1638.

Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23.05.2017 р. № 2059-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 29. Ст. 315.

Процедура оцінки впливу на довкілля планової діяльності: короткий огляд. Екологія. Право. Людина. Верховенство права для захисту довкілля. URL: <http://epl.org.ua/human-posts/protsedura-otsinky-vplyvu-na-dovkillya-planovanoyi-diyalnosti-korotkyj-oglyad/>. Загол. з екрану.

Сидор В. Оцінка впливу на довкілля: закон працює, проблеми залишаються. *Підприємство, господарство і право*. 2018. № 6. С. 142–146.

Тема 6. ЕКОЛОГІЧНИЙ АУДИТ В УКРАЇНІ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

План

Вступ

1. Правове забезпечення проведення екологічного аудиту.
2. Поняття, зміст і види екологічного аудиту.
3. Об'єкти і суб'єкти екологічного аудиту.
4. Екологічний аудит господарської діяльності підприємства на відповідність вимогам природоохоронного законодавства.
5. Юридичне значення висновку екологічного аудиту і відповідальність за результати його проведення.
6. Перспективи розвитку законодавства України про екологічний аудит.

Висновки

При написанні курсової роботи необхідно дослідити поняття, з'ясувати зміст і навести класифікацію видів екологічного аудиту. Після цього слід перейти до визначення об'єктів і суб'єктів екологічного аудиту, форм і методів його здійснення в Україні, а також розгляду порядку організації й проведення. На окрему увагу заслуговують питання аналізу і встановлення юридичного значення висновку екологічного аудиту, відповідальності за результати його проведення. Наприкінці роботи варто вивчити перспективи розвитку законодавства України про екологічний аудит.

Список рекомендованої літератури

Гетьман А.П., Орлов Н.А. Экологический аудит и правовые проблемы совершенствования управления в сфере экологии на принципах устойчивого развития. *Ученые записки Таврического национального университета. Юридические науки.* Т. 21 (60). № 1. 2008. С. 153–159.

Малишева Н.Р., Малишев О. Екологічний аудит за законодавством України: поняття, мета здійснення, розмежування із суміжними поняттями. *Право XXI століття: становлення та перспективи розвитку*: зб. наук. праць. 2006. С. 17–21.

Малишева Н. Законодавство України про екологічний аудит і перспективи його розвитку. *Ученые записки Таврического национального университета. Юридические науки* Т. 19 (58). № 3. 2006. С. 115–121.

Бакай О.А. Історія формування й перспективи розвитку національного законодавства про екологічний аудит. *Проблеми законності*. 2009. Вип. 105. С. 114–120.

Орлов Н.А. Правовые основы экологического аудита в Украине: Курс лекций. Симферополь: Крымское учебно-педагогическое издательство, 2005. 160 с.

Заєць О.М. Екологічний аудит в Україні. *Управління розвитком*. 2011. № 2 (99). С. 44–45.

Гурська Г. Форми та методи здійснення екологічного аудиту в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. № 10. С. 133–135.

Гурська Г. А. Екологічне аудитування як один із видів підприємницької діяльності. *Держава і право*: зб. наук. пр.: *Юридичні і політичні науки*. 2009. Вип. 44. С. 452–456.

Екологічний аудит: світовий досвід і вітчизняні реалії / О. Бондар, Г. Білявський, Ю. Саталкін, М. Пилипчук. *Вісник НАН України*. 2011. № 4. С. 42–51.

Про екологічний аудит: Закон України від 24 червня 2004 р. № 1862-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 45. Ст. 500.

Тема 7. ПРАВО ГРОМАДЯН НА УЧАСТЬ У ГРОМАДСЬКИХ ОБГОВОРЕННЯХ ІЗ ПИТАНЬ ВПЛИВУ ПЛАНОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА ДОВКІЛЛЯ

План

Вступ

1. Поняття і зміст права громадян на участь у громадських обговореннях із питань впливу планової діяльності на довкілля.

2. Юридичні підстави й порядок проведення громадських обговорень із питань впливу планової діяльності на довкілля.

3. Форми і способи захисту права громадян на участь у громадських обговореннях із питань впливу планової діяльності на довкілля.

Висновок

Приступаючи до висвітлення теми, передусім необхідно наголосити на її актуальності, вказати мету, наукову новизну, теоретичне значення. Після цього слід проаналізувати поняття і зміст права громадян на участь у громадських обговореннях із питань впливу планової діяльності на довкілля, визначити юридичні підстави й порядок їх проведення. Окрему увагу варто приділити формам і способам захисту права громадян на участь у громадських обговореннях із питань впливу планової діяльності на довкілля, а для цього доречно провести ґрунтовний аналіз монографій, наукових статей та дисертаційних досліджень, а також нормативно-правових актів, рекомендованих до вивчення.

Список рекомендованої літератури

Актуальні проблеми правового регулювання аграрних, земельних, екологічних та природоресурсних відносин в Україні: колективна монографія / редкол.: Т. Є Харитонова, І. І. Каракаш. Одеса: Гельветика, 2018. 722 с.

Краснова М. В. Гарантії реалізації права громадян на екологічну інформацію: дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 1997. 199 с.

Мороз Г. В. Правове регулювання участі громадськості в прийнятті рішень у галузі охорони довкілля: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2006. 20 с.

Орхуська конвенція: научное издание / [Всеукр. екол. ліга, Центр екол. освіти та інформації; редкол.: Тимочко Т. В. (голов. ред.) та ін.]. Київ: Аспект-Поліграф, 2015. 36 с. (Бібліотека Всеукраїнської екологічної ліги) (Стан навколишнього середовища; 2015. № 8).

Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р., № 2939-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 32. Ст. 314.

Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23.05.2017 р. № 2059-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2059-19> (дата звернення: 15.06.2018).

Про затвердження Прядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля: постанова Кабінету Міністру України від 13.12.2017 р. № 989. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/kp170989?an=1> (дата звернення: 21.06.2018).

Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті від 25.02.1991 р. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/mu91k02d?an=2&ed=1991_02_25 (дата звернення: 21.06.2018).

Про благоустрій населених пунктів: Закон України від 06.09.2005 р. № 287-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2807-15> (дата звернення: 15.06.2018).

Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-XI. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 4. Ст. 19.

Інтернет-ресурси

Офіційний портал Верховної Ради України. – <http://rada.gov.ua/>

Офіційний сайт Міністерства екології та природних ресурсів України. – <http://www.menr.gov.ua/>

Єдиний державний реєстр судових рішень. – <http://www.reyestr.court.gov.ua/>

Т е м а 8. ЕКОЛОГІЧНІ ОБОВ'ЯЗКИ ЯК ЕЛЕМЕНТ ПРАВОВОГО СТАТУСУ СУБ'ЄКТІВ

План

Вступ

1. Історико-правові аспекти становлення й розвитку інституту екологічних обов'язків суб'єктів у контексті євроінтеграційних процесів.

2. Поняття, сутність і зміст екологічних обов'язків як складової правового статусу суб'єкта.

3. Класифікації екологічних обов'язків суб'єктів, специфіка їх реалізації.

4. Особливості кореляції екологічних прав і обов'язків суб'єктів.

5. Юридична відповідальність за невиконання екологічних обов'язків.

Висновки

При розкритті теми необхідно передусім довести її актуальність, чітко вказати мету, наукову новизну, теоретичне значення, а далі дослідити історико-правові аспекти становлення й розвитку інституту екологічних обов'язків суб'єктів у контексті євроінтеграційних процесів. Після цього треба надати визначення поняття, розкрити сутність і зміст екологічних обов'язків суб'єктів як складової правового статусу суб'єкта, навести їх класифікації, проаналізувати механізм реалізації екологічних обов'язків. Окремо слід зупинитися на особливостях кореляції екологічних прав і обов'язків суб'єктів, розкривши специфіку юридичної відповідальності за невиконання екологічних обов'язків. Наприкінці бажано провести ґрунтовний аналіз монографій, наукових статей і дисертаційних досліджень, а також нормативно-правових актів, рекомендованих до вивчення.

Список рекомендованої літератури

Анісімова Г. В. Деякі особливості кореляції екологічних природних прав та обов'язків. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Харків: Нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, 2012. № 1034. С. 269–274.

Летнянчин Л. І. Конституційні обов'язки людини і громадянина в Україні: проблеми теорії і практики: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2002. 211 с.

Макарова Т. И. Теоретические проблемы правового положения физических лиц в экологических отношениях: автореферат дис. ... д-ра юрид. наук. Минск, 2008. 47 с

Тагієв С. Р. Обов'язки фізичних осіб в галузі охорони довкілля: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 2009. 18 с.; Тагієв С. Р. Охорона довкілля в Україні (обов'язки фізичних осіб). Київ: Дакор, 2014. 191 с.

Шинкарьов О. О. Екологічні обов'язки громадян: механізм правового регулювання: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2017. 227 с.

Про забезпечення санітарного і епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994. № 4004-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 27. Ст. 218.

Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23.05.2017 р. № 2059-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 29. Ст. 315.

Інтернет-ресурси

Офіційний портал Верховної Ради України. – <http://rada.gov.ua/>

Офіційний сайт Міністерства екології та природних ресурсів України. – <http://www.menr.gov.ua/>

Єдиний державний реєстр судових рішень. – <http://www.reyestr.court.gov.ua/>

Тема 9. ЕКОНОМІКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕГУЛЮВАННЯ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

План

Вступ

1. Основні принципи й засади економіко-правового регулювання раціонального використання природних ресурсів.

2. Плата за спеціальне природокористування: її види і форми справляння.

3. Лімітування й нормування у сфері використання природних ресурсів як економіко-правовий засіб регулювання природокористування.

Висновки

У процесі написання роботи необхідно дослідити основні засади економіко-правового регулювання раціонального природокористування, на основі новітнього законодавства, з урахуванням останніх змін, розкрити сутність і види плати за спеціальне використання природних ресурсів (зокрема, рентної плати, плати за спеціальне використання диких тварин, збору за спеціальне використання рибних та інших водних живих ресурсів та інших платежів). Слід також приділити окрему увагу порядку встановлення лімітів використання природних ресурсів, дослідити їх значення для ефективного регулювання раціонального природокористування.

Список рекомендованої літератури

Кобецька Н. Р. Дозвільне і договірне регулювання використання природних ресурсів в Україні: питання теорії та практики: монографія. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2016. 271 с.

Черкашина М. К. Юридичні гарантії права природокористування: моногр. / за ред. Гетьмана А. П. Харків: ФІНН, 2010. 176 с.

Комарницький В. М. Право спеціального природокори-

стування: монографія. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2011. 424 с.

Хвесик М.А., Горбач Л.М., Кулаковський Ю.П. Економіко-правове регулювання природокористування. Київ: Кондор, 2004. 524 с.

Балюк Г.І. Проблеми правового регулювання природо-ресурсних зборів (платежів). *Актуальні проблеми правового регулювання аграрних, земельних, екологічних відносин і природокористування в Україні та країнах СНД*: Міжнар. наук.-практ. конф. Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2010. С. 13-16.

Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 13-14, № 15-16, № 17. Ст. 112.

Про порядок видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду і встановлення лімітів використання ресурсів загальнодержавного значення: Постанова Каб. Міністрів України від 10.08.1992 № 459 (в ред. Постанови Каб. Міністрів України від 16.12.2015 р. № 1173). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/459-92-%D0%BF>

Про затвердження Тимчасового порядку справляння плати за спеціальне використання диких тварин: Постанова Кабінету міністрів України від 25.01.1996 р. № 123. *Урядовий кур'єр*. 1996. № 30-31. 15 лютого.

Про затвердження Порядку справляння збору за спеціальне використання рибних та інших водних живих ресурсів і розмірів збору за спеціальне використання: Постанова Кабінету Міністрів України від 06.04.1998 р. № 449 в ред. від 11.05.2011 р. *Офіційний вісник України*. 1998. № 14. С. 56.

Про затвердження Інструкції про порядок обчислення та внесення платежів за спеціальне використання рибних та інших живих ресурсів: Наказ Державн. комітету рибного гос-ва України та ін. від 24.12.1999 р. № 167. *Офіційний вісник України*. 2000. № 3. Ст. 97.

Про затвердження Положення про порядок установа квот на видобуток окремих видів корисних копалин: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.12.1994 р. № 862. *Зібрання постанов Уряду України*. 1995. № 3. Ст. 54.

Про затвердження Інструкції про порядок установлення нормативів спеціального використання природних рослинних ресурсів: наказ Мінекоресурсів від 12.02.2002 р. № 61. *Офіційний вісник України* 2002. № 10. Ст. 491.

Т е м а 10. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЕКОЛОГІЧНОГО ГОСПОДАРЮВАННЯ ЯК СКЛАДОВОЇ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ

1. Екологічне господарювання в контексті Основних засад (стратегії) державної екологічної політики в Україні.
2. Екологічне господарювання в економічному механізмі охорони довкілля.
3. Екологічне господарювання як вид господарської діяльності.
4. Суб'єкти екологічного господарювання за законодавством України.
5. Правове регулювання інноваційної діяльності в екологічній сфері.
6. Правові форми інноваційного інвестування в екологічній сфері.

Приступаючи до розкриття теми, передусім необхідно з'ясувати, яким чином науковці аргументують доцільність виокремлення в законодавстві України такого типу господарювання, як екологічне (екологічне підприємництво). Слід звернути увагу на те, що саме екологічне господарювання є базисом для реалізації доктрини сталого розвитку в процесі програмування життєдіяльності сучасних країн.

Після цього доречно докладніше зупинитися на нових видах виробництв, а саме на яких застосовуються відновлювані джерела енергії або сировина, що, у свою чергу, пов'язане з переробкою і промисловим використанням відходів, їх утилізацією тощо.

Окремо слід розглянути інноваційне інвестування у проекти зі створення позитивного екологічного ефекту в процесі їх реалізації у сфері господарювання.

Наприкінці бажано навести власну позицію щодо доцільності введення у законодавче регулювання категорій «екологічні інвестиції», «екологічні інновації», «позитивний екологічний ефект від господарської діяльності» тощо, а також щодо правових засобів, які мають стимулювати інвесторів і суб'єктів господарювання до переходу на засади екологічного господарювання.

Список рекомендованої літератури

Бобкова А. Г. Правове забезпечення розвитку екологічного підприємництва у контексті доктрин господарського та екологічного права // *Правова доктрина України: у 5 т.* Харків: Право, 2013. Т. 4: Доктринальні проблеми екологічного, аграрного та господарського права. С. 216–251.

Задахайло Д.Д. Екологічне господарювання у системі екологічних відносин: проблема правової інституціалізації. *Проблеми законності*. 2016. Вип. 135. С. 95–103.

Задахайло Д.Д. Відносини екологічного господарювання як напрям розвитку законодавства України. *Економічна теорія та право: зб. наук. пр. / редкол.: А.П. Гетьман та ін.* Харків: Право, 2017. № 3 (30). С. 96–108.

Про державну допомогу суб'єктам господарювання: Закон України від 01.06.2014 р. № 1555-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1555-18>

Альтернативні види палива: Закон України від 14.01.2000 р. № 1391-XIV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1391-14>

Про відходи: Закон України від 05.04.1998 № 187/98-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/187/98-%D0%B2%D1%80>

Про Загальнодержавну програму поводження з токсичними відходами: Закон України від 14.09.2000 р. № 1947-III. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1947-14>

Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 р. № 1560-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>

Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 р. № 40-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15>

Про державно-приватне партнерство: Закон України від 01.06.2010 р. № 2404-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17>

Т е м а 11. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В ЕНЕРГЕТИЧНІЙ СФЕРІ

План

Вступ

1. Поняття й ознаки екологічної безпеки в енергетичній сфері.

2. Об'єкти й суб'єкти забезпечення екологічної безпеки в енергетичній сфері.

3. Проблеми й перспективи забезпечення екологічної безпеки в енергетичній сфері.

Висновок

При розкритті теми необхідно перш за все визначити її актуальність, мету, наукову новизну, теоретичне значення. Після цього варто проаналізувати поняття й ознаки забезпечення вимог екологічної безпеки в енергетичній сфері, надати загальну характеристику основоположних принципів забезпечення екологічної безпеки в енергетичній сфері. На наступному етапі слід дослідити об'єкти й суб'єкти забезпечення екологічної безпеки в енергетичній сфері, що можна зробити, зокрема, ґрунтовно вивчивши рекомендовані монографії, наукові статті й дисертації, а також нормативно-правові акти. Наприкінці доречно вказати шляхи і перспективи розвитку екологічного законодавства в енергетичній царині.

Список рекомендованої літератури

Андрейцев В.І. Право екологічної безпеки: навч. та наук.-практ. посібник. Київ: Знання-Прес, 2002. 332 с.

Екологічна та радіаційна безпека: Довідник: навч. посібник для студентів вищ. навч. закл. / О.Г. Ольгінський [та ін.] Харків: Вид-во НУА, 2003. 320 с.

Бонюк О.П. Правова природа екологічної безпеки в енергетиці: поняття та його ознаки. *Часопис Київського університету права*. 2005. № 3. С. 168–175.

Кишко О. Правове регулювання використання поновлювальних джерел енергії з метою забезпечення енергетичної безпеки держави. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 2. С. 80–82.

Слупський Б.В. Екологічна безпека як складова енергетичної безпеки: дії міжнародної спільноти й України. *Стратегічні пріоритети*. 2009. № 2 (11). Київ: НІСД, 2009. С. 33–39.

Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>

Про об'єкти підвищеної небезпеки: Закон України від 18.01.2001 р. № 2245-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 15. Ст. 73.

Про впорядкування питань, пов'язаних із забезпеченням ядерної безпеки: Закон України від 24.06.2004 р. № 1868-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 46. Ст. 511.

Т е м а 12. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ ЯК СКЛАДНИКА ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

План

Вступ

1. Поняття, зміст й ознаки продовольчої безпеки за законодавством України, співвідношення з екологічною безпекою.

2. Правові засоби захисту права громадян на безпечність харчових продуктів (внутрішню екологічну безпеку).

3. Особливості державного екологічного управління у сфері забезпечення продовольчої безпеки, характеристика основних функцій управління.

4. Юридична відповідальність за порушення вимог екологічної безпеки у продовольчій сфері.

Висновок

Приступаючи до розкриття теми, необхідно передусім визначити її актуальність, мету написання, наукову новизну й теоретичне значення; проаналізувати поняття, зміст й ознаки продовольчої безпеки за законодавством України, співвідношення з екологічною безпекою. Далі доцільно приділити увагу загальній характеристиці правових засобів захисту права громадян на безпечність харчових продуктів (внутрішню екологічну безпеку), особливостям державного екологічного управління у сфері забезпечення продовольчої безпеки; визначити його основоположні функції, охарактеризувавши кожен окремо. Після цього треба розкрити особливості юридичної відповідальності за порушення вимог екологічної безпеки у продовольчій сфері. Варто також навести ґрунтовний аналіз монографій, наукових статей, дисертацій, нормативно-правових актів, рекомендованих до вивчення; вказати шляхи й перспективи розвитку екологічного законодавства в галузі забезпечення продовольчої безпеки.

Список рекомендованої літератури

Актуальні проблеми правового регулювання аграрних, земельних, екологічних та природоресурсних відносин в Україні: колективна монографія / редкол.: Т. Є Харитонова, І. І. Каракаш. Одеса: Гельветика, 2018. 722 с.

Ковальчук Т. Г. Правові питання забезпечення екологічної безпеки продуктів харчування: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Київ, 1996. 201 с.

Лушпаєв С. О. Правові засади продовольчої безпеки України: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2014. 165 с.

Духневич А. В. Нормативно-правове регулювання забезпечення Україною екологічної безпеки сільськогосподарської продукції відповідно до вимог СОТ. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2014. № 1. С. 93–100.

Кліменко О.В. Напрями забезпечення продовольчої без-

пеки України. URL: www.economy.in.ua

Краснова Ю. А. Правове регулювання екологічної безпеки в Україні: монографія. Київ: Алерта, 2013. 304 с.

Краснова А. А. Право екологічної безпеки країни: теоретичні аспекти: монографія / за заг. ред. В. М. Єрмоленка. Київ: НУБіП України, 2017. 589 с.

Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>

Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-XI. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 4. Ст. 19.

Інтернет-ресурси

Офіційний портал Верховної Ради України. – <http://rada.gov.ua/>

Офіційний сайт Міністерства екології та природних ресурсів України. – <http://www.menr.gov.ua/>

Єдиний державний реєстр судових рішень. – <http://www.reyestr.court.gov.ua/>

Офіційний сайт Міністерства аграрної політики та продовольства. – <http://minagro.gov.ua/>

Т е м а 13. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ПОРУШЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

План

Вступ

1. Поняття та підстави юридичної відповідальності за екологічні правопорушення.

2. Функції та завдання юридичної відповідальності за екологічні правопорушення.

3. Суб'єкти юридичної відповідальності екологічних правовідносин.

4. Юридична відповідальність за порушення екологічного законодавства та її види.

Висновки

Приступаючи до написання роботи, треба виходити з того, що зазначені питання мають бути повною мірою розкриті та проаналізовані. З огляду на це передусім варто визначити поняття, вказати ознаки юридичної відповідальності в загальному розумінні і в досліджуваній сфері; встановити коло суб'єктів правової відповідальності з урахуванням спеціальних вимог законодавства. Спираючись на це, слід довести, що завдання юридичної відповідальності полягає в попередженні вчинення порушень екологічного законодавства, покладанні негативних наслідків на винних суб'єктів, забезпеченні охорони довкілля й збереженні їх окремих компонентів, з урахування цього й виокремлюються функції (каральна, компенсаційна, виховна, превентивно-інформаційна). Доречно зупинитися також на тому, що особливістю відповідальності за екологічні правопорушення вважається настання екологічної шкоди, в результаті якої зазнають негативного впливу інтереси суспільства, держави, створюється загроза життю і здоров'ю людей, виникає необхідність посилення охоронних заходів об'єктів екологічних правовідносин з огляду на їх відтворювальні показники.

У роботі студент має проаналізувати чинне законодавство, наукові концепції й погляди вчених, сформулювати власні висновки.

Список рекомендованої літератури

Екологічне право в запитаннях та відповідях: навч. посібник / за ред. А.П. Гетьмана. Харків: Право, 2017. 208 с.

Науково-практичний коментар Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» / за заг. ред. О.М. Шуміли. Харків: Фактор, 2006. 592 с.

Кримінальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25-26. Ст. 131.

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Офіційний вісник України*. 2003. № 11. Ст. 461.

Кодекс України про адміністративні правопорушення. *Відомості Верховної Ради України*. 1984. Дод. до № 51. Ст. 1122.

Кодекс законів про працю України. *Відомості Верховної Ради України*. 1971. Дод. до № 50. Ст. 375.

Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки: Постанова Верховної Ради України. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 38–39. Ст. 248.

Гетьман А.П. Теорія юридичної відповідальності в сучасному екологічному законодавстві. *Актуальні напрями правового забезпечення інноваційної та інвестиційної політики в Україні*: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. (14 листоп. 2014 р.) / НАПрН України, НДІ прав. забезп. інновац. розвитку, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2014. С. 125–128.

Т е м а 14. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ПРИРОДНІ РЕСУРСИ Й КОМПЛЕКСИ В УКРАЇНІ

План

Вступ

1. Характеристика права власності на природні ресурси й комплекси в Україні.

2. Форми й види права власності на природні ресурси й комплекси в Україні.

3. Право власності Українського народу на природні ресурси й комплекси.

4. Правові форми охорони права власності на природні ресурси й комплекси в Україні.

Висновки

Починаючи розкриття теми, передусім варто довести актуальність дослідження, визначити його мету, наукову новизну,

теоретичне значення. Далі треба навести дефініцію поняття «право власності» на природні ресурси й комплекси, спираючись на загальні цивільно-правові положення права власності, а потім зупинитися на особливостях правового регулювання відносин власності на природні ресурси й комплекси, проаналізувати зміст й особливості права власності на природні ресурси в Україні. Окремо варто зосередитися на класифікації видів і форм права власності. Для отримання повного уявлення про проблему необхідно розглянути також еволюцію відносин власності в цій сфері за період незалежності України, виходячи з думок науковців, презентованих монографіях, наукових статтях і дисертаціях, а також приписів рекомендованих нормативно-правових актів.

Список рекомендованої літератури

Балюк Г.І. Екологічне право України: Конспект лекцій у схемах (Загальна і Особлива частина): навч. посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 192 с.

Носік В.В. Право власності на землю Українського народу: монографія. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 554 с.

Соколова А. К. Флористичне право України: проблеми формування та розвитку: монографія. Харків: Право, 2009. 288 с.

Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. (з наступ. змін. та допов.) № 2768-III. *Офіційний вісник України*. 2001. № 46. Ст. 2038.

Водний кодекс України від 06.06.1995 р. (з наступ. змін. та допов.) № 213/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 24. Ст. 214.

Кодекс України про надра від 27 липня 1994 р. (з наступ. змін. та допов.) № 132/94-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 36. Ст. 340.

Лісовий кодекс України від 21.01.1994 р. (з наступ. змін. та допов.) у н/редакції від 08.02.2006 р. № 3404-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 21. Ст. 170.

Про рослинний світ: Закон України від 09.04.1999 р. № 591-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 22-23. Ст. 198.

Про тваринний світ: Закон України від 13.12.2001 р. № 2894/III. *Офіційний вісник України*. 2002. № 2. Ст. 47.

Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 10.12.2004 р. № 17. *Вісник Верховного Суду України*. 2005. № 1 (53). С. 9.

Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із застосуванням законодавства про охорону навколишнього природного середовища: роз'яснення Президії Вищого арбітражного суду України від 27.06.2001 р. за № 02-5/744. *Вісник господарського судочинства*. 2001. № 4. С. 92.

Тема 15. ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ Й ЗАХИСТУ ПРАВА ЗАГАЛЬНОГО ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

План

Вступ

1. Право загального природокористування: поняття, ознаки, принципи.
2. Суб'єкти й об'єкти права загального природокористування.
3. Підстави й порядок виникнення і припинення права загального природокористування.
4. Права й обов'язки природокористувачів, які реалізують право загального природокористування; обмеження їх прав.
5. Юридичні гарантії права на загальне природокористування.

Висновки

Висвітлення теми варто розпочати з розгляду об'єктивного й суб'єктивного розуміння права природокористування. Після цього слід приділити особливу увагу трактуванню поняття й принципам права загального природокористування, окремо зупинившись на загальних положеннях щодо обмежень і заборон

реалізації права загального природокористування, вказати проблемні моменти права загального використання природних об'єктів, що знаходяться у приватній власності, співвідношення здійснення права загального й спеціального природокористування тощо. Крім того, треба зосередитися на формах і способах захисту права на загальне використання природних об'єктів.

Список рекомендованої літератури

Черкашина М.К. Юридичні гарантії права природокористування: монографія / за ред. А.П. Гетьмана. Харків: ФІНН, 2010. 176 с.

Вітовська І. Юридична термінологія при визначенні поняття права «природокористування». *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 3. С. 160–161.

Тагієв С.Р. Правове забезпечення реалізації громадянами екологічних обов'язків при здійсненні загального природокористування. *Підприємництво, господарство і право*. 2008. № 5. С. 91–93.

Щербина О.М. Історія становлення та розвитку права природокористування в Україні. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2009. № 7. С. 105–113.

Біловус Р.В. Правові аспекти визначення права загального користування. *Право і суспільство*, 2015. № 4 (4). С. 130–135.

Біловус Р. В. Гарантії реалізації права загального надкористування. Теорія і практика правознавства: електрон. наук. фахове вид. 2016. Вип. 1 (9). URL: <http://tlaw.nlu.edu.ua/article/view/77161/72868>

Разметаєв С., Біловус Р. Механізм правового регулювання порядку здійснення загального користування надрами. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 6. С. 88–90.

Костяшкін І.О. Право загального землекористування громадян як правовий інститут. *Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права*. 2002. № 3. С. 83–88.

Костяшкін І.О. Проблеми правового забезпечення права загального землекористування громадян. *Вісник Київського на-*

ціонального університету імені Тараса Шевченка. *Юридичні науки*. 2003. № 51. С. 134–136.

Черкашина М. К. Право природокористування // Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 14: Екологічне право / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова), А. П. Гетьман (заст. голови) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2018. С. 619–620.

Черкашина М. К. Загальне використання природних ресурсів // Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 14: Екологічне право / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова), А. П. Гетьман (заст. голови) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2018. С. 327–330.

Черкашина М. К. Право на спеціальне природокористування // Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 14: Екологічне право / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова), А. П. Гетьман (заст. голови) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2018. С. 618.

Т е м а 16. ПОНЯТТЯ ТА ВИДИ ПРАВА НА СПЕЦІАЛЬНЕ КОРИСТУВАННЯ ПРИРОДНИМИ РЕСУРСАМИ

План

Вступ

1. Право спеціального природокористування: поняття, ознаки, принципи.

2. Класифікація права спеціального природокористування.

3. Підстави виникнення, зміни і припинення права спеціального природокористування.

4. Права й обов'язки природокористувачів, що здійснюють спеціальне природокористування, обмеження їх прав.

5. Особливості спеціального користування природними ресурсами континентального шельфу і виключної (морської) економічної зони та ін.

Висновки

При розкритті теми необхідно перш за все дослідити правові засади права спеціального природокористування, навести поняття, основні ознаки й перелік принципів вказаного права. Окремо слід зупинитися на суб'єктному складі, об'єктах і класифікації права спеціального природокористування. Після цього треба розглянути підстави його виникнення, зміни і припинення; надати характеристику дозвільним документам у сфері використання природних ресурсів.

Список рекомендованої літератури

Черкашина М.К. Юридичні гарантії права природокористування: монографія / за ред. А.П. Гетьмана. Харків: ФІНН, 2010. 176 с.

Вітовська І. Юридична термінологія при визначенні поняття права природокористування. *Підприємництво, господарство і право*. 2010. № 3. С. 160-161.

Комарницький В.М. Теоретико-методологічні засади права спеціального природокористування: монографія. Луганськ: ЛДУВС, 2009. 184 с.

Комарницький В.М. Організаційно-правові питання спеціального природокористування. Луганськ: ЛДУВС, 2010.

Комарницький В.М. Право спеціального природокористування: монографія. Луганськ: РВВ ЛДУВС ім. Е.О. Дідоренка, 2011. 424 с.

Щербина О.М. Історія становлення та розвитку права природокористування в Україні. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2009. № 7. С. 105–113.

Черкашина М. К. Право природокористування // Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 14: Екологічне право / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова), А. П. Гетьман (заст. голови) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і

права ім. В. М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2018. С. 619–620.

Черкашина М. К. Право на спеціальне природокористування // Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 14: Екологічне право / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова), А. П. Гетьман (заст. голови) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2018. С. 618.

Т е м а 17. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НОРМУВАННЯ І СТАНДАРТИЗАЦІЇ У ГАЛУЗІ ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ

План

Вступ

1. Правове забезпечення стандартизації і нормування в галузі охорони земель та відтворення родючості ґрунтів в Україні та ЄС.

2. Правові засади щодо нормативів:

а) оптимального співвідношення земельних угідь;

б) якісного стану ґрунту;

в) гранично допустимого забруднення ґрунтів.

3. Правове регулювання встановлення показників деградації земель і ґрунтів.

Висновки

При дослідженні і розкритті теми у першу чергу необхідно розглянути такі теоретичні поняття, як «стандарт», «стандартизація», «норматив» тощо. Також бажано вивчити історичні передумови формування на території України правового регулювання стандартизації й нормування у галузі охорони земель. Окрему увагу слід приділити аналізу теоретико-прикладних аспектів правового забезпечення таких нормативів, як: а) оптимальне співвідношення земельних угідь; б) якісний стан ґрунту; в) гранично допустиме забруднення ґрунтів; г) показники деградації земель і ґрунтів.

Список рекомендованої літератури

Бусуйок Д. В. Поняття стандартизації та стандартів в галузі охорони земель та відтворення родючості ґрунтів відповідно до правової доктрини. *Часопис Київського університету права*. 2013. № 2. С. 262-266.

Бусуйок Д. В. Поняття стандартизації та стандарту у еколого-правовій та земельно-правовій доктрині. *Сучасні досягнення наук земельного, аграрного та екологічного права: круглий стіл, присвяч. пам'яті проф. Ю. О. Вовка*, 24 трав. 2013 р. / НУ ЮАУ, НАПрУ. Харків: Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2013. С. 119-121.

Вівчаренко О. А. *Правова охорона земель в Україні: монографія*. Київ: Юрінком Інтер, 2010. 336.

Кулинич П.Ф. *Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: монографія*. Київ: Логос, 2011. 688 с.

Максименко М. Нормування як засіб правового забезпечення оптимізації структури землекористування в Україні: *Правознавець*. Електронна бібліотека юридичної літератури. URL: <http://pravoznavec.com.ua/period/article/29849/%CC>. Загол. з екрану.

Малишева Н. Р. *Проблеми організаційно-правового забезпечення екологічної безпеки України // Правова система України: історія, стан та перспективи: у 5 т.: Т. 4. Методологічні засади розвитку екологічного, земельного, аграрного та господарського права*. Харків: Право, 2008. С. 220-235.

Міжнародні та Європейські стандарти з якості і охорони навколишнього середовища. URL: http://manyava.org/publ/ekologichna_standartizacija_i_normuvannja/ekologichna_standartizacija/mizhnarodni_i_evropejski_standarti_z_jakosti_i_okhoroni_navkolishnogo_seredovishha/37-1-0-462

Мірошніченко А. М. *Нормування як засіб правового регулювання земельних відносин: дис. ... канд. юрид. наук: спеціальність: 12.00.06*. Київ: Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, 2004. 206 с.

Про затвердження нормативів оптимального співвідношення культур у сівоzmінах в різних природно-сільськогосподарських регіонах: *Постанова Кабінету Міністрів*

України № 164 від 11.02.2010 р. (зі змін.). URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/164-2010-п>. Загол. з екрану.

Про стандартизацію: Закон України. *Відомості Верховної Ради*. 2014. № 31. Ст. 1058.

Третяк А., Другак В., Колганова І. Стандартизація та нормування у землеустрої: інновації навчальної програми. *Землепорядний вісник*. 2013. № 2. С. 45-49.

Т е м а 18. ЮРИДИЧНІ ЗАСАДИ ДОБРОСУСІДСЬКИХ ВІДНОСИН У ЕКОЛОГІЧНОМУ ПРАВІ УКРАЇНИ

План

Вступ

1. Історико-правові аспекти законодавчого регулювання відносин добросусідства в екологічному праві.

2. Поняття «відносини добросусідства» в екологічному праві, їх класифікації.

3. Суб'єктно-об'єктний склад екологічних правовідносин добросусідства.

4. Зобов'язання сторін при дотриманні вимог добросусідства при використанні природних об'єктів та комплексів.

5. Юридичні засади вирішення екологічних спорів, що виникають з відносин добросусідства, та їх види.

Висновки

При розкритті питань за темою необхідно визначити актуальність дослідження, мету, наукову новизну, теоретичне значення роботи. Після цього варто проаналізувати поняття, зміст й особливості відносин добросусідства в екологічному праві; провести їх класифікації. Окремо доцільно зупинитися на зобов'язаннях сторін при дотриманні вимог добросусідства, а також звернути увагу на особливості юридичної відповідальності за порушення правил добросусідства за екологічним законодавством, юридичні засади вирішення екологічних спорів, що виникають із відносин добросусідства. Повному висвітленню

питань сприятиме ґрунтовний аналіз монографій, наукових статей і дисертаційних досліджень, а також приписів нормативно-правових актів, рекомендованих до вивчення.

Список рекомендованої літератури

Заєць О. Онтологічні та еколого-правові аспекти добросусідства за земельним законодавством України. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2012. № 92. С. 28–31.

Котеньов О. Г. Принципи права природокористування: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2016. 228 с.

Лобов О. А. Загальна характеристика добросусідських правовідносин за земельним законодавством України. *Проблеми законності*. 2012. Вип. 119. С. 255-264.

Чаусова Л. Л. Принципы экологического права Украины: дис. ... канд. юрид. наук. Харьков, 1998. 159 с.

Про охорону земель: Закон України 19.06.2003 р. № 962-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 39. Ст. 349.

Про забезпечення санітарного і епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994. № 4004-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 27. Ст. 218.

Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23.05.2017 р. № 2059-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 29. Ст. 315.

Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. № 2801-XI. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 4. Ст. 19.

Інтернет-ресурси

Офіційний портал Верховної Ради України. – <http://rada.gov.ua/>

Офіційний сайт Міністерства екології та природних ресурсів України. – <http://www.menr.gov.ua/>

Єдиний державний реєстр судових рішень. – <http://www.reyestr.court.gov.ua/>

Тема 19. ЛАНДШАФТ ЯК ОБ'ЄКТ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ

План

Вступ

1. Поняття та ознаки ландшафту як об'єкта правової охорони. Класифікація ландшафтів.
2. Правове регулювання охорони природних, антропогенних і природно-антропогенних ландшафтів.
3. Міжнародні аспекти правової охорони ландшафтів.
4. Перспективи розвитку ландшафтного законодавства в Україні.

Висновки

При написанні курсової роботи необхідно дати визначення поняття і вказати ознаки ландшафту як об'єкта правової охорони, зробити відповідні висновки. Після цього доречно навести класифікації ландшафтів, які існують у чинному законодавстві і наукових працях; дослідити інформацію щодо правового регулювання охорони підвидів природних, природно-антропогенних й антропогенних ландшафтів. Далі варто зупинитися на міжнародно-правовій охороні ландшафтів, виявити проблемні моменти у сфері правової охорони ландшафтів в Україні, запропонувати шляхи їх вирішення. Наприкінці слід розглянути перспективи розвитку ландшафтного законодавства в Україні, чому сприятиме аналіз монографій, наукових статей і дисертаційних досліджень, а також нормативно-правових актів, рекомендованих до вивчення.

Список рекомендованої літератури

Андрейцев В. І. Екологічне право і законодавство суверенної України: проблеми реалізації державної екологічної політики: монографія. Дніпропетровськ: НГУ, 2011. 372 с.

Селькін С. В. Правове регулювання ландшафтного використання та охорони земель в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. Київ, 2012. 20 с.

Кулинич П. Ф. Агрolandшафт як об'єкт правової охорони. *Проблеми законності*. 2008. Вип. 95. С. 142–146.

Лозо О. В. Правове регулювання охорони ландшафтів в Україні та Європейському Союзі: порівняльний аналіз: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.06. Харків, 2015. 19 с.

Лозо О. В. Сутність і генеза юридичного поняття «ландшафт». *Проблеми законності*. 2012. Вип. 120. С. 312–320.

Лозо О. В. Проблемні питання правового регулювання режиму ландшафтів. *Право і безпека*. 2013 р. Вип. № 3 (50). С. 122–126.

Лозо О. В. Запозичення досвіду ЄС у сфері правового регулювання ландшафтів. *Юридична осінь 2012 року: зб. тез доп. та наук. повідомл. учасн. Всеукр. наук.-практ. конф. молодих учених та здобувачів (м. Харків, 13 листопада 2012 р.) / за заг. ред. 18 А. П. Гетьмана*. Харків: Право, 2012. С. 303–305.

Ріпенко А. І. Правові питання використання «міських ландшафтів». *Актуальні проблеми правового регулювання аграрних, земельних, екологічних відносин і природокористування в Україні та країнах СНД: Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 10–11 верес. 2010 р.)*. Луцьк, 2010. С. 340–344.

Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. (з наступ. змін. та доповн.) № 2768-III. *Офіційний вісник України*. 2001. № 46. Ст. 2038.

Правила утримання зелених насаджень у населених пунктах України: затв. наказом М-ва буд-ва, архітектури та житлово-комун. госп-ва України від 10 квіт. 2006 р. № 105. *Офіційний вісник України*. 2006. № 31. Ст. 2276.

Про екологічну мережу України: Закон України від 24 черв. 2004 № 1864-IV року. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 45. Ст. 502.

Про охорону культурної спадщини: Закон України від 8 черв. 2000 р. № 1805-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2000. № 39. Ст. 333.

Європейська ландшафтна конвенція: від 20.10.2000 р. № ETS № 176 / Верховна Рада України: офіц. веб-портал. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_154

Т е м а 20. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ ВОД

План

Вступ

1. Поняття, мета і зміст правової охорони вод.
2. Правове забезпечення охорони вод.
3. Правові заходи щодо охорони вод: їх види і класифікація.
4. Специфіка правової охорони підземних вод.
5. Особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства щодо охорони вод.

Висновки

При написанні курсової роботи слід навести формулювання поняття, мету, зміст і правові засади охорони вод; визначити основні й спеціальні заходи, передбачені законодавством щодо охорони вод; їх види й класифікаційні ознаки. Okремо варто зупинитися на специфіці охорони вод від негативного впливу й деяких видів водних об'єктів (підземних вод); визначити особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства в досліджуваній сфері.

Список рекомендованої літератури

Водний кодекс України від 6 червня 1995 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 24. Ст. 189.

Водне право України: навч. посібник / В. О. Процевський, О. М. Шуміло. Київ: Центр учбової літератури, 2012. 176 с.

Джуган В.О. Правове регулювання використання та охорони вод в Україні: автореф. дис. ... канд.. юрид. наук: 12.00.06. Київ. 2009. 19 с.

Про затвердження Методики розрахунку розмірів відшкодування збитків, заподіяних державі внаслідок порушення законодавства про охорону та раціональне використання водних ресурсів: Наказ Міністерства охорони навколишнього при-

родного середовища України від 20 липня 2009 р. № 389. *Офіційний вісник України*. 2009. № 63. Ст. 2242.

Про затвердження Інструкції про порядок розробки та затвердження гранично допустимих скидів (ГДС) речовин у водні об'єкти із зворотними водами: Наказ Міністерство охорони навколишнього природного середовища від 15 грудня 1994 р. № 116. *Збірник законодавчих актів України про охорону навколишнього середовища*. 1996. Т. 3. С. 102.

Плотнікова О. Правовий режим використання і охорони підземних вод. *Юридичний вісник України*. 2000. № 2. С. 97-100.

Присяжний В.М. Запобігання злочинному забрудненню, засміченню та виснаженню водних об'єктів. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2001. № 1. С. 71-76.

Сиваков Д. О. Водное право России и зарубежных государств. Москва: Юстицинформ, 2010. 368 с.

Соколова А. К. Правові аспекти охорони природних об'єктів. *Проблеми законності*. 2010. Вип. 110. С. 91-100.

Соколова А. К. Питання формування правової основи охорони водних об'єктів: історичний аспект. *Теорія і практика правознавства: електронне видання*. 2014. Вип. 1 (5). URL: <http://nauka.jur-academy.kharkov.ua>

Соколова А. К. Правові аспекти державного управління в галузі охорони вод і відтворення водних ресурсів. *Проблеми законності*. Харків, 2015. Вип. 128. С. 154-164.

Труфан І. В. Правовий режим малих річок в Україні: монографія. Івано-Франківськ: Видавничо-дизайнерський відділ ЦУТ, 2006. 168 с.

Чумаченко І.Є. Особливості застосування юридичної відповідальності за порушення вимог по використанню і охороні водних об'єктів. *Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр.* Вип. 37. Одеса: Юрид. л-ра, 2008. С. 204-209.

Т е м а 21. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ РОСЛИННОГО СВІТУ

План

Вступ

1. Рослинний світ як об'єкт правової охорони й використання.
2. Правове регулювання використання рослинного світу.
3. Правові заходи щодо охорони рослинного світу.
4. Особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про рослинний світ.

Висновки

При розкритті теми курсової роботи необхідно з'ясувати суть і юридичні ознаки поняття «рослинний світ», спираючись на теоретичні дослідження; розглянути особливості правового регулювання використання рослинного світу в Україні. Після цього слід охарактеризувати його види, об'єктно-суб'єктний склад, підстави й порядок виникнення і припинення правовідносин у цій сфері. Наприкінці варто проаналізувати правові заходи охорони рослинного світу в Україні; вказати види юридичної відповідальності за порушення законодавства про рослинний світ і надати їх характеристики.

Список рекомендованої літератури

Гетьман А. П. Проблеми кодифікації законодавства про рослинний світ: деякі міркування (коментар до Закону України «Про рослинний світ»). *Вісник Академії правових наук України*. 1999. С. 103–109.

Гиренко І. В. Правова охорона рослинного світу України: сучасна парадигма: монографія / за заг. ред. В. І. Семчика. Київ: НУБіП України, 2015. 398 с.

Елькин С. В. Цели и правовые ограничения охраны, использования и воспроизводства растительного мира в Украине.

Підприємництво, господарство і право. 2004. № 4. С. 142–144.

Попов В. К. Гетьман А. П. Правові проблеми використання і охорони рослинного світу. *Право України*. 2000. № 1. С. 51–53.

Соколова А. К. Правове забезпечення охорони, відтворення й використання об'єктів рослинного світу. *Проблеми законності*. 2008. Вип. 94. С. 104–110.

Соколова А. К. Флористичне право України: проблеми формування та розвитку: монографія. Харків: Право, 2009. 288 с.

Туліна Е. Є. Правові засади використання рослинного світу: монографія. Харків: Право, 2017. 216 с.

Про рослинний світ: Закон України від 19 квітня 1999 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 22-23. Ст. 198.

Про Червону книгу України: Закон України від 7 лютого 2002 р. № 3055-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 30. Ст. 201.

Про затвердження Положення про Зелену книгу України: Постанова Кабінету Міністрів від 29 серпня 2002 року № 1286. *Офіційний вісник України*. 2002. № 36. Ст. 1692.

Лісовий кодекс України: Закон України від 21 січня 1994 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 17. Ст. 99 (у ред. Закону від 8 лютого 2006 р.). *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 21. Ст. 170).

Порядок заготівлі другорядних лісових матеріалів і здійснення побічних лісових користувань в лісах України: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 23 квітня 1996 р. № 449. *Збірник законодавчих актів України про охорону навколишнього природного середовища*. 1997. Т. 2. С. 292-294.

Порядок спеціального використання лісових ресурсів: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 23 травня 2007 р. № 761. *Офіційний вісник України*. 2007. № 39. Ст. 1550.

Правила заготівлі живиці в лісах України: затв. Постановою Кабінету Міністрів України від 8 лютого 1996 р. № 185. *СП України*. 1996. № 7. Ст. 209.

Правила рубок головного користування: затв. Наказом Держ. комітету лісового гос-ва України від 23 грудня 2009 р. № 364. *Офіційний вісник України*. 2010. № 6. Ст. 276.

Про судову практику у справах про злочини та інші правопорушення проти довкілля: постанова Пленуму Верховного Суду України від 10.12.2004 р. №17. *Вісник Верховного Суду України*. 2005. №1.

Т е м а 22. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ЛІСИ В УКРАЇНІ

План

Вступ

1. Нормативно-правове забезпечення права власності на ліси.

2. Характеристика права власності на ліси в Україні.

3. Форми та види права власності на ліси в Україні.

4. Право державної і комунальної власності на ліси.

5. Право приватної власності на ліси.

6. Охорона й гарантії права власності на ліси.

Висновки

При розкритті теми необхідно передусім довести її актуальність, вказати мету, наукову новизну, обґрунтувати теоретичне значення роботи.

Після цього слід проаналізувати нормативно-правове забезпечення права власності на ліси, надати характеристику права власності на ліси в Україні, провести класифікацію його форм і видів, окремо зупинившись на особливостях права власності Українського народу, державної власності, комунальної власності й приватної. Особливу увагу також необхідно приділити визначенню охорони права власності на ліси і гарантіям, закріпленим у чинному законодавстві.

Список рекомендованої літератури

Разметаєв С. В. Право власності на природні ресурси та комплекси // *Екологічне право України: підручник / за ред. А. П. Гетьмана*. Харків: Право, 2013. С. 93–112.

Шершун С. Право власності на ліс. *Право України*. 2004. № 12. С. 75–79.

Соколова А. К. Комунальна та інші форми власності на ліси в новому Лісовому кодексі України. *Проблеми законності*. 2006. Вип. 83. С. 123–129.

Дейнека А. М. Право власності на ліси в Україні. *Наукові праці Лісівничої академії наук України*: зб. наук. пр. Львів, 2012. Вип. 10. С. 21–25.

Піхур С. Деякі аспекти права власності в лісовому господарстві. *Регіональна економіка*. 2002. № 4. С. 283–287.

Непийвода В. Власність на ліси в Україні: сучасний стан та перспективи формування. *Вісник Львівського університету. Серія географічна*. 2005. Вип. 32. С. 67–69.

Соколова А. К. Флористичне право України: проблеми формування та розвитку: монографія. Харків: Право, 2009. 288 с.

Савчук О. О. Процедурні правовідносини у лісовому законодавстві України: монографія / заг. ред. проф. А. П. Гетьман. Харків: Фінарт, 2016. 242 с.

Савчук О. О. Проблеми удосконалення лісового законодавства України. *Досвід і проблеми екологічного законодавства*: матеріали Міжнар. круглого столу, присвяч. 15-річчю початку підготовки фахівців у галузі правознавства в НГУ (14 грудня 2012 р.). Дніпропетровськ: НГУ, 2012. С. 121–125.

Лісовий кодекс України. *Відомості Верховної Ради України*. 26.04.1994 р. № 17. Ст. 99.

Т е м а 23. ПРАВОВА ПРИРОДА ВИКОРИСТАННЯ ЛІСОВИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ

План

Вступ

1. Лісові ресурси як об'єкти права лісокористування.
2. Використання лісових ресурсів в Україні: поняття, види.
3. Право загального використання лісових ресурсів.
4. Право спеціального використання лісових ресурсів.

Висновки

Приступаючи до написання курсової роботи за цією темою, потрібно розглянути такі поняття, як «ліс», «лісова ділянка», «земельна лісова ділянка», «лісові ресурси», «право лісокористування» з посиланнями на положення теоретичних досліджень і приписи правових актів. Після цього варто приділити увагу видам використання лісових ресурсів: їх ознакам, суб'єктному складу, змісту і строкам, надати характеристику прав і обов'язків лісокористувачів. Окремо слід зупинитися на підставах виникнення, зміни й припинення права використання лісових ресурсів.

Список рекомендованої літератури

Кобецька Н. Р. Дозвільне і договірне регулювання використання природних ресурсів в Україні: питання теорії та практики: монографія. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2016. 271 с.

Ковальчук Т. Г. Право постійного и временного пользования лесами: юридические признаки и особенности содержания. *Право України*. 2011. № 3/4. С. 158-166.

Лісовий кодекс України: Закон України від 21.01.1994 р. № 3852-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 17. Ст. 99.

Науково-практичний коментар Лісового кодексу України / Г.І. Балюк, А.П. Гетьман, Т.Г. Ковальчук [та ін.]. Київ: Юрінком Інтер, 2009. 368 с.

Принципы лесоводства. Приняты Конференцией ООН по окружающей среде и развитию Рио-де-Жанейро, 14.06.1992. Верховна рад України. Законодавство України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_345

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо збереження українських лісів та запобігання незаконному вивезенню необроблених лісоматеріалів: Закон України від 06.09.18 р. № 2531-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 42. Ст. 327.

Про врегулювання питань щодо спеціального використання лісових ресурсів: Постанова Кабінету Міністрів України

від 23.05.2007 р. № 761. *Офіційний вісник України*. 2007. № 39. С. 31. Ст. 1550.

Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності: Закон України від 06.09.2005 р. № 2806-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 48. Ст. 483.

Про затвердження Інструкції про порядок погодження та затвердження розрахункових лісосік: наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 05.02.2007 р. № 38. *Офіційний вісник України*. 2007. № 15. С. 30. Ст. 570.

Про затвердження Порядку заготівлі другорядних лісових матеріалів і здійснення побічних лісових користувань в лісах України: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.04.1996 р. № 449 / Верховна рад України. Законодавство України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/449-96-%D0%BF>

Про затвердження Правил заготівлі живиці в лісах України: Постанова Кабінету Міністрів України від 8.02.1996 р. № 185 / Верховна рад України. Законодавство України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/185-96-%D0%BF>

Про затвердження Порядку поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.05.2007 р. № 733 / Верховна рада України. Законодавство України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/ellaws/main.cgi?nreg=733-2007-%D0%BF&p=1243760142497024>

Про затвердження Правил рубок головного користування: Наказ Державного комітету лісового господарство України від 23.12.2009 р. № 364 / Верховна рада України. Законодавство України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-10>

Соколова А. К. Флористичне право України: проблеми формування та розвитку: монографія. Харків: Право, 2009. 288 с.

Туліна Е. Є. Правові засади використання рослинного світу: монографія. Харків: Право, 2017. 216 с.

Федчишин Г. С. Правові проблеми забезпечення права громадян на загальне використання лісових ресурсів. URL: file:///C:/Users/Olga/Downloads/Pz_2014_126_14.pdf

Тема 24. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВА ПРИВАТНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ОБ'ЄКТИ ТВАРИННОГО СВІТУ УКРАЇНИ

План

Вступ

1. Поняття «об'єкти тваринного світу», що можуть перебувати у приватній власності фізичних і юридичних осіб.

2. Суб'єкти права приватної власності на об'єкти тваринного світу.

3. Адміністративно-правові й цивільно-правові підстави виникнення, зміни і припинення права приватної власності на об'єкти тваринного світу.

4. Особливості приватної власності на об'єкти тваринного світу у співвідношенні з державною й комунальною формами власності.

5. Юридична відповідальність за порушення права приватної власності на об'єкти тваринного світу.

Висновки

При написанні курсової роботи слід передусім розглянути особливості еколого-правового поняття «об'єкти тваринного світу», зміст інституту права приватної власності на тваринний світ.

Після цього слід визначити правові підстави виникнення, зміни і припинення права приватної власності на об'єкти тваринного світу; розкрити приватноправовий і публічноправовий характер регулювання відносин права приватної чи іншої форми власності.

Особливу увагу треба приділити юридичній відповідальності за порушення норм національного й міжнародного законодавства у сфері регулювання відносин права приватної власності на об'єкти тваринного світу. У висновку необхідно зробити узагальнення теоретичних і практичних знань, набутих у процесі дослідження.

Список рекомендованої літератури

Екологічне право України. Особлива частина: навч. посібник / О.М. Шуміло (кер. авт. кол.), І.В. Бригадир, В. А. Зуєв та ін. 2-ге вид., змін. / за ред. О.М. Шуміла. Харків, 2017. 384 с.

Тваринний світ України: правова охорона, використання та відтворення / за заг. ред. Г.І. Балюк. Київ: Юрінком Інтер, 2010. 384 с.

Григор'єва Т.В. Правові засади використання, охорони та відтворення водних живих ресурсів: монографія. Харків: «Право», 2011. 176 с.

Шеховцов В.В. Правове регулювання права приватної власності на об'єкти тваринного світу в Україні: монографія / за наук. ред. А.П. Гетьмана. Харків: ФІНН, 2010. 200 с.

Про тваринний світ: Закони України від 13.12.2001 р. № 2896-III. *Офіційний вісник України*. 2002. № 2. Ст. 47.

Про мисливське господарство і полювання: Закони України від 22.02.2000 р. № 1478-III. *Офіційний вісник України*. 2000. № 12. Ст. 442.

Про Червону книгу України: Закон України від 07.02.2002 р. № 3055-III. *Офіційний вісник України*. 2002. № 10. Ст. 462.

Про природно-заповідний фонд: Закон України від 16.06.1992 р. № 2460-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 34. Ст. 502.

Про захист тварин від жорстокого поводження: Закон України від 21.02.2006 р. № 3447-IV. *Офіційний вісник України*. 2006. № 11. Ст. 692.

Тема 25. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗДІЙСНЕННЯ ПОЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ

План

Вступ

1. Історико-правові засади здійснення полювання.
2. Поняття «полювання», ознаки, види.
3. Право на полювання: суб'єкти й об'єкти полювання, порядок його реалізації.
4. Юридична відповідальність за порушення законодавства у галузі полювання.

Висновки

При висвітленні теми слід передусім згадати історію становлення і правові засади здійснення полювання в Україні. Після цього необхідно докладно вивчити, за яких умов громадяни України, іноземні громадяни, особи без громадянства можуть визнаватися суб'єктом права полювання; які документи необхідні для здійснення полювання в мисливських угіддях; які об'єкти тваринного світу законодавчо віднесено до мисливського фонду України. Окремо слід зупинитися на особливостях реалізації права на полювання в Україні, на понятті «незаконне полювання», його ознаках і видах юридичної відповідальності за його здійснення.

Список рекомендованої літератури

Шахов В.С. Право пользования охотничьими угодьями. Киев: «Вища школа», 1993. 160 с.

Шеховцов В.В. Правове регулювання права приватної власності на об'єкти тваринного світу в Україні: монографія / за наук. ред. А.П. Гетьмана. Харків: ФІНН, 2010. 200 с.

Шеховцов В. В. Правові проблеми запровадження європейських стандартів реалізації права приватної власності на тварин. *Університетські наукові записки*. 2012. № 3. С. 274-278. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2012_3_40

Овдiєнко В. В. Правове регулювання мисливства в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. Харків, 2014. 20 с.

Овдiєнко В. В. Проблеми юридичної відповідальності за незаконне полювання. *Теорія і практика правознавства*. 2016. Вип. 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tipp_2016_1_15

Овдiєнко В. Правове регулювання мисливства в Україні: монографія. Харків: ТОВ «Оберіг», 2018. 200 с.

Данилюк Л. Р. Правовий режим мисливських природних ресурсів в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. Івано-Франківськ, 2017. 222 с.

Про тваринний світ: Закон України від 13 грудня 2001 р. № 2896-III. *Офіційний вісник України*. 2002. № 2. Ст. 47.

Про мисливське господарство і полювання: Закон України від 22 лютого 2000 р. № 1478-III. *Офіційний вісник України*. 2000. № 12. Ст. 442.

Про порядок видачі дозволів на спеціальне використання природних ресурсів у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду і встановлення лімітів використання ресурсів загальнодержавного значення: Постанова Кабінету Міністрів України від 10 серпня 1992 р. № 459. *Урядовий кур'єр від 28 серпня 1992 р. № 35*.

Про затвердження Порядку видачі посвідчення мисливця та контрольної картки обліку добутої дичини й порушень правил полювання: наказ Міністерства аграрної політики і продовольства України від 1 жовтня 2014 р. № 383. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1316-14>

Про затвердження Положення про правила проведення полювань, поводження із зброєю та порядок видачі ліцензій на добування мисливських тварин: наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 17 жовтня 2011 р. № 549. *Офіційний вісник України*. 2011. № 82. Ст. 3008.

Про затвердження вартості ліцензій на добування мисливських тварин у мисливських угіддях України: наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 16 травня 2011 р. № 179. *Офіційний вісник України*. 2011. № 40. Ст. 1657.

Про затвердження Такс для обчислення розміру відшкодування збитків, завданих унаслідок порушення законодавства в галузі мисливського господарства та полювання (крім видів, занесених до Червоної книги України): наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 25 липня 2017 р. № 301/222. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0842-17>

Т е м а 26. СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ КЛІМАТУ

План

Вступ

1. Юридична природа клімату як об'єкта еколого-правової охорони.
2. Нормативно-інституційне забезпечення правової охорони клімату.
3. Система заходів правової охорони клімату.
4. Наближення національного законодавства щодо охорони клімату до нормативно-правових актів ЄС.

Висновок

При розкритті теми необхідно спочатку обґрунтувати її актуальність, вказати мету, наукову новизну, теоретичне значення роботи. Після цього бажано проаналізувати поняття «клімат» як об'єкт правової охорони, надати загальну характеристику нормативно-інституційного забезпечення правової охорони клімату. Спираючись на це, слід навести дефініцію поняття, сутність і форми, встановити особливості міжнародно-правового регулювання охорони клімату. Доцільно розглянути шляхи й перспективи розвитку екологічного законодавства в цій сфері, спираючись на положення монографій, наукових статей, дисертаційних досліджень, а також нормативно-правових актів, рекомендованих до вивчення.

Список рекомендованої літератури

Андрейцев В. І. Актуальні проблеми конвергенції екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу. *Актуальні проблеми конвергенції екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу*: матеріали Всеукр. наук.-практ. круглого столу (м. Дніпро, 28 жовт. 2016 р.). Дніпро: НГУ, 2016. С. 5-59.

Гетьман А. П. Правовий захист клімату Землі: історична динаміка, основні компоненти й перспективи розвитку Кіотського процесу. *Проблеми законності*. 2012. Вип. 120. С. 104-115.

Дей М. О. Кіотський протокол як форма міжнародно-правового регулювання у сфері охорони клімату: [підрозд. 5.1] / М. О. Дей, Д. Б. Кожушко. Сучасні інститути держави і права: актуальні питання теорії та практики: монографія. Львів: Сполом, 2015. С. 347-361.

Кузнецова С. В. Становлення правового регулювання охорони клімату в Україні. *Держава і право*. Юридичні і політичні науки: зб. наук. пр. 2014. Вип. 64. С. 297-304.

Перга Т. Нові акценти екологічної безпеки: політика ЄС з адаптації до змін клімату. *Віче*. 2016. № 7/8. С. 26-29.

Прохоренко К. Правове забезпечення охорони клімату в Європейському Союзі. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2012. Вип. 92. С. 72-76.

Прохоренко К. Теоретичні аспекти поняття «клімат» в еколого-правовому регулюванні. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки*. 2011. Вип. 86. С. 104-106.

Про схвалення Національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 р. № 280-р. *Офіційний вісник України*. 2017. № 94. Ст. 2859.

Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері зміни клімату на період до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 07.12.2016 р. № 932-р. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249573705>

Енергетична стратегія України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність»: розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.08.2017 р. № 605-р. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/605-2017-%D1%80>

Паризька угода від 12.12.2015 р., ратифікована Законом України від 14.07.2016 р. № 1469-VIII. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_161

Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>

Інтернет-ресурси

Офіційний портал Верховної Ради України. – <http://rada.gov.ua/>

Офіційний сайт Міністерства екології та природних ресурсів України. – <http://www.menr.gov.ua/>

Єдиний державний реєстр судових рішень. – <http://www.reyestr.court.gov.ua/>

Т е м а 27. ПРАВОВІ ЗАХОДИ ОХОРОНИ ОЗОНОВОГО ШАРУ В УКРАЇНІ

План

Вступ

1. Історико-правові й соціальні умови формування інституту правової охорони озонного шару.

2. Поняття «озоновий шар» як об'єкт еколого-правового регулювання.

3. Форми і зміст організаційно-правових заходів забезпечення охорони озонного шару в Україні.

4. Міжнародно-правове забезпечення охорони озонного шару.

5. Юридична відповідальність за порушення законодавства щодо охорони озонowego шару.

Висновок

При розкритті теми необхідно довести її актуальність, вказати мету, наукову новизну, теоретичне значення роботи. Після цього слід проаналізувати поняття «озоновий шар», обґрунтувати необхідність забезпечення його організаційно-правової охорони; надати загальну характеристику організаційно-правових заходів щодо охорони озонowego шару в Україні. Окремо доречно зупинитися на визначенні поняття, сутності і форм, особливостях міжнародно-правового регулювання охорони озонowego шару. Крім того, варто зупинитися на специфіці юридичної відповідальності за порушення законодавства щодо охорони озонowego шару; провести ґрунтовний аналіз монографій, наукових статей, дисертаційних досліджень, а також нормативно-правових актів, рекомендованих до вивчення; визначити шляхи й перспективи розвитку екологічного законодавства в цій сфері.

Список рекомендованої літератури

Андрусевич Н. І. Правове регулювання ЄС в галузі попередження зміни клімату. *Вісник екологічної адвокатури*. 2004. № 26. С. 3–7.

Ільїна О. В. Озоневий шар має бути об'єктом правової охорони. *Право України*. 1996. № 12. С. 54–56.

Ільїна О. В. Відповідальність за порушення законодавства про охорону озонowego шару. *Право України*. 1998. № 9. С. 38–40.

Копиця Є. М. Правові засади нормування у галузі охорони атмосферного повітря: дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2016. 193 с.

Копиця Є. М. Окремі аспекти нормування як засобу забезпечення правової охорони озонowego шару в Україні. *Теоретичні та практичні аспекти реалізації екологічного, земельного, аграрного права в умовах сталого розвитку України*: матері-

али «круглого столу» (Харків, 2 груд. 2016 р.). Харків : Право, 2016. С. 124–128.

Краснова А. А. Право екологічної безпеки країни: теоретичні аспекти: монографія / за заг. ред. В. М. Єрмоленка. Київ: НУБіП України, 2017. 589 с.

Перга Т. Нові акценти екологічної безпеки: політика ЄС з адаптації до змін клімату. *Віче*. 2016. № 7/8. С. 26–29.

Проблеми права екологічної безпеки: навч. посіб. / М. В. Краснова, Г. І. Балюк, А. Г. Бобкова та ін.; під заг. ред. М. В. Красної та Р. С. Кіріна. Від. ред. В. І. Андрейцев. Дніпро, 2016. 575 с.

Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23.05.2017 р. № 2059-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2059-19> (дата звернення: 15.06.2018).

Про затвердження Порядку проведення громадських слухань у процесі оцінки впливу на довкілля: Постанова Кабінету Міністру України від 13.12.2017 р. № 989. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/view/kp170989?an=1>

Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті від 25.02.1991 р. URL: https://ips.ligazakon.net/document/view/mu91k02d?an=2&ed=1991_02_25.

Інтернет-ресурси

Офіційний портал Верховної Ради України: <http://rada.gov.ua/>

Офіційний сайт Міністерства екології та природних ресурсів України : <http://www.menr.gov.ua/>

Єдиний державний реєстр судових рішень: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>

Т е м а 28. ВОДООХОРОННІ ЗОНИ ЯК СКЛАДОВІ ЕКОЛОГІЧНОЇ МЕРЕЖІ УКРАЇНИ: ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ

План

Вступ

1. Стан національного й міжнародного законодавства щодо водоохоронних зон.
2. Загальна характеристика водоохоронних зон як складових екологічної мережі України.
3. Особливості правового режиму водоохоронних зон.
4. Юридична відповідальність за порушення водного законодавства в зазначеній сфері.

Висновки

У роботі необхідно визначити систему національного законодавства України й міжнародного законодавства в цій сфері; сформулювати поняття, вказати ознак, склад і види водоохоронних зон, основні заходи щодо охорони, використання, відтворення названих складових екологічної мережі; види юридичної відповідальності у досліджуваній сфері, а спираючись на це, надати їм характеристику.

Список рекомендованої літератури

Андрейцев В.І. Екологічне право і законодавство суверенної України: проблеми реалізації державної екологічної політики: монографія. Донецьк: Нац. гірничий ун-т, 2011. 373 с.

Гвоздик П.О. Правові засади збереження біологічного різноманіття: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 Київ, 1999. 18 с.

Дрималь О. М. Визначення та склад земель водного фонду України. *Теорія і практика правознавства*. 2016. Вип. 1 (9).

Локтева Н.В. Правове регулювання ведення господарської діяльності в водоохоронних зонах. *Актуальні проблеми політики*. зб. наук. пр. 2006. Вип. 28. С. 283–288.

Олещенко В.І., Малишева Н.Р. Міжнародні конвенції та інші документи як чинник збереження біологічного та ландшафтного розмаїття // Конвенція про біорозмаїття: громадська обізнаність і участь. Київ, 1997.

Право довкілля (екологічне право): навч. посібник / за ред. П.Д. Пилипенка. Київ: Ін Юре, 2010. 401 с.

Про екологічну мережу України: Закон України від 24.06.2004 р. № 1864-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 45. Ст. 502.

Про затвердження Порядку визначення розмірів і меж водоохоронних зон та режиму ведення господарської діяльності в них: Постанова Кабінету Міністрів від 08.08.1996 р. № 486. *ЗП Уряду України*. 1996. № 10. Ст. 318.

Т е м а 29. ПРАВОВИЙ РЕЖИМ ЗАКАЗНИКІВ І ЗАПОВІДНИХ УРОЧИЩ

План

Вступ

1. Поняття та класифікація заказників.
2. Поняття та види заповідних урочищ.
3. Порядок створення заказників і заповідних урочищ.
4. Правові форми й види використання заказників й заповідних урочищ.
5. Правові засоби відтворення, збереження й охорони природних територій та об'єктів заказників та заповідних урочищ.

Висновок

У роботі необхідно дослідити особливості заказників і заповідних урочищ як природних територій природно-заповідного фонду України; вказати їх ознаки як окремих природних комплексів. Після цього варто розглянути порядок створення й управління зазначеними територіями; розкрити особливості правового режиму використання, збереження й

охорони природних заказників і заповідних урочищ, встановити проблеми у правовому регулюванні цих територій.

Список рекомендованої літератури

Про екологічну мережу України: Закон України від 24 червня 2004 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 45. Ст. 502.

Про природно-заповідний фонд: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 34. Ст. 502.

Про затвердження Положення про екологічну освітньо-виховну роботу установ природно-заповідного фонду: наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 26.10.2015 р. № 399. *Офіційний вісник України* від 08.12.2015. № 95. С. 73. Ст. 3269.

Про заходи щодо дальшого розвитку природно-заповідної справи: Указ Президента України від 23 травня 2005 р. № 838/2005. *Урядовий кур'єр* від 01.06.2005 р. № 100.

Про невідкладні заходи щодо забезпечення додержання законодавства у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України від 11 листопада 2004 р. № 1396/2004. *Урядовий кур'єр* від 17.11.2004. № 219.

Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної порушенням законодавства про природно-заповідний фонд: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 541. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/198-2013-p>.

Вечерський В. Проблеми українських заповідників. *Пам'ятки України*. 1996. № 3. С. 16–20.

Годованюк А.Й. правовий режим земель природно-заповідного фонду: автореф. дис. канд. юрид. наук: 12.00.06. Київ, Б.в., 2008. 19 с.

Ковтун О.М. Законодавство України про охорону природно-заповідного фонду: становлення, сучасний стан, проблеми реформування. *Адвокат*. 2008. № 2. С. 21–24.

Шарапова С.В. Актуальні проблеми правової охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду України. *Проблеми законності*. Вип. 113. С. 57–64.

Т е м а 30. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ

План

Вступ

1. Поняття «природно-заповідний фонд України», класифікація його територій.
2. Правові форми й вид використання територій і об'єктів природно-заповідного фонду України.
3. Правові засоби збереження природно-заповідного фонду.
4. Юридична відповідальність за порушення законодавства про природно-заповідний фонд України.

Висновок

Розкриваючи дану тему, необхідно дати визначення поняття «природно-заповідний фонд» як важливого елемента національної екологічної мережі України, проаналізувати нормативно-правові акти, що встановлюють правовий режим територій і об'єктів природно-заповідного фонду; дослідити критерії класифікації територій і об'єктів природно-заповідного фонду України.

Після цього слід окремо зупинитися на можливих правових формах використання об'єктів природно-заповідного фонду залежно від виду територій, а також охарактеризувати види їх використання.

Наприкінці необхідно розкрити закріплені в чинному екологічному законодавстві засоби, спрямовані на відтворення, збереження й охорону природно-заповідного фонду України, проаналізувати існуючі недоліки й прогалини правового регулювання його використання та охорони, а також встановити підстави й види юридичної відповідальності у разі порушення законодавства про природно-заповідний фонд України.

Список рекомендованої літератури

Про екологічну мережу України: Закон України від 24 червня 2004 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 45. Ст. 502.

Про природно-заповідний фонд: Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 34. Ст. 502.

Про затвердження Положення про екологічну освітньо-виховну роботу установ природно-заповідного фонду: наказ Міністерства екології та природних ресурсів України від 26.10.2015 р. № 399, *Офіційний вісник України* від 08.12.2015 р., № 95, С. 73, Ст. 3269.

Про заходи щодо дальшого розвитку природно-заповідної справи: Указ Президента України від 23 травня 2005 р. № 838/2005. *Урядовий кур'єр* від 01.06.2005. № 100.

Про невідкладні заходи щодо забезпечення додержання законодавства у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України від 11 листопада 2004 р. № 1396/2004. *Урядовий кур'єр* від 17.11.2004. № 219.

Про затвердження такс для обчислення розміру шкоди, заподіяної порушенням законодавства про природно-заповідний фонд: Постанова Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 541. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/198-2013-п>.

Вечерський В. Проблеми українських заповідників. *Пам'ятки України*. 1996. № 3. С. 16–20.

Годованюк А.Й. Правовий режим земель природно-заповідного фонду: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. К., Б.В., 2008. 19 с.

Ковтун О.М. Законодавство України про охорону природно-заповідного фонду: становлення, сучасний стан, проблеми реформування. *Адвокат*. 2008. № 2. С. 21–24.

Шарапова С.В. Актуальні проблеми правової охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду України. *Проблеми законності*. 2011. Вип. 113. С. 57–64.

Т е м а 31. КУРОРТНІ Й ЛІКУВАЛЬНО-ОЗДОРОВЧІ ТЕРИТОРІЇ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ

План

Вступ

1. Поняття й види курортних і лікувально-оздоровчих територій, їх юридичні ознаки.

2. Правові підстави й порядок визнання лікувально-оздоровчої місцевості курортом.

3. Зміст правової охорони курортних і лікувально-оздоровчих територій.

4. Юридична відповідальність за порушення законодавства щодо курортних і лікувально-оздоровчих територій.

Висновок.

У роботі необхідно навести визначення поняття і юридичні ознаки курорту та лікувально-оздоровчих територій; проаналізувати особливості природних ресурсів, які мають лікувальні й оздоровчі властивості; навести критерії класифікації курортних і лікувально-оздоровчих територій; з'ясувати їх спільні риси й відмінності.

Після цього варто дослідити специфіку правової охорони курортних і лікувально-оздоровчих територій, розглянути можливі види використання природних ресурсів щодо кожної зони курорту; встановити підстави й види юридичної відповідальності у разі порушення законодавства з питань використання й охорони лікувальних природних ресурсів. Окремо треба звернути увагу на особливості майнової відповідальності суб'єктів у випадку завдання ними екологічної шкоди природним лікувальним об'єктам.

Список рекомендованої літератури

Про екологічну мережу України: Закон України від 24 червня 2004 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 45. Ст. 502.

Про курорти: Закон України від 5.10.2000 р. *Офіційний вісник України*. 2000. № 44. Ст. 1884.

Про затвердження загального положення про санаторно-курортний заклад: Постанова Кабінету міністрів України від 11 липня 2001 р. *Офіційний вісник України*. 2001. № 28. Ст. 1260.

Порядок створення та ведення Державного кадастру природних територій курортів: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.05.2001 р. № 562. *Офіційний вісник України*. № 21. 2001. Ст. 953.

Про такси для обчислення розміру шкоди, заподіяної зеленим насадженням у межах міст та інших населених пунктах: Постанова Кабінету міністрів України від 08.04.1999 р. (зі змін. від 28.12.2001 р.). *Офіційний вісник України*. 1999. № 14. Ст. 110. *Офіційний вісник України*. 2002. № 1. Ст. 13.

Про затвердження такс для обчислення шкоди, заподіяної лісу: Постанова Кабінету Міністрів України від 23 липня 2008 р. № 665. *Офіційний вісник України*. 2008. № 56. Ст. 1868.

Ткаченко О.М. Право користування курортними, лікувально-оздоровчими та рекреаційними зонами: автореф. дис. канд. юрид. наук. Харків. 1999. 16 с.

Ткаченко О.М. Про становлення права лікувально-рекреаційного природокористування. *Вісник Академії правових наук*: зб. наук. праць. № 1 (28). С. 124–129.

Гетьман В. Екотуризм – для збереження ландшафтного різноманіття. *Наука і суспільство*. 2001. № 5. С. 26–29.

Бобкова А.Г. Правове забезпечення рекреаційної діяльності. Донецьк, 2001.

Анісімова Г.В. Проблеми користування пляжами. Проблеми законності.-2010. Вип. № 206.

Побірченко В.В., Воронин І.М. Природоохоронно-рекреаційне природокористування: принципи організації і функціонування. *Культура народів Причорномор'я*. 2001. № 16. С. 79–83.

Солдатова С. О. Економічна оцінка рекреаційних ресурсів як основа раціонального природокористування. *Культура народів Причорномор'я*. 2001. № 25. С. 164–170.

Гетьман В.І. Теоретико-методичні питання визначення рекреаційних навантажень на ландшафтні комплекси природно-

заповідних територій. *Екологічний вісник*. 2004. № 4. С. 4–8.

Баскакова С.І. Про законодавче регулювання природних територій, що підлягають особливій охороні. *Російська юстиція*. 2011. № 6. С. 50-53.

Семенець О.С. Правове регулювання використання природних ресурсів для туризму в Україні: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06. 2011. 21 с.

Т е м а 32. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОВОДЖЕННЯ З ВІДХОДАМИ В УКРАЇНІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

План

Вступ

1. Поняття й ознаки відходів за законодавством України і Європейського Союзу.

2. Правова класифікація відходів в Україні та ЄС.

3. Умови, вимоги і правила безпечного поводження з відходами в Україні та ЄС.

4. Заходи щодо запобігання й зменшення обсягів утворення відходів в Україні та ЄС за чинним законодавством.

5. Правові проблеми у сфері поводження з відходами в Україні та шляхи їх вирішення.

Висновки

При написанні курсової роботи необхідно навести тлумачення поняття й ознаки відходів за законодавством України та Європейського Союзу (порівняльний аспект). Після цього треба надати класифікацію відходів згідно з критеріями. Далі варто вивчити умови, вимоги і правила безпечного поводження з відходами; дослідити заходи щодо запобігання й зменшення обсягів утворення відходів. Наприкінці особливу увагу доцільно приділити проблемам у сфері поводження з відходами в Україні та запропонувати шляхи їх вирішення.

Список рекомендованої літератури

Гетьман А. П., Лозо В. И. Проблемы сближения законодательства Украины об обращении с отходами с принципами и стандартами Европейского Союза. *Проблеми законності*. 2011. Вип. 114. С. 71–82.

Балюк Г.І. Стан законодавства України про відходи та проблеми його вдосконалення. *Вісник юридичної науки*. 2001. Вип. 44. С. 28–31.

Зуєв В.А. Міжнародно-правове регулювання поводження з відходами: історія, сучасність, перспективи. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2012. № 3. С. 161–168.

Зуєв В.А. Правовий аналіз прав громадян у сфері поводження з відходами в контексті Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод і діяльності Європейського суду з прав людини щодо її реалізації. *Вісник Академії митної служби України*. Сер.: Право. 2013. № 2. С. 68–72.

Корнякова Н. Поняття відходів за законодавством України і Європейського Союзу: порівняльно-правовий аналіз. *Право України*. 2004. № 5. С. 149–153.

Самійленко Ю.І., Готун О.М. Проблеми адаптації екологічного законодавства України до законодавства Європейського Союзу в сфері поводження з відходами. *Законодавство України: проблеми вдосконалення*: зб. наук. пр. Вип. 7. 2001. С. 64–78.

Міщенко В. С., Маковецька Ю. М., Омеляненко Т. Л. Інституціональний розвиток сфери поводження з відходами в Україні: на шляху європейської інтеграції. Київ: ДУ «Ін-т економіки природокористування та сталого розвитку НАН України», 2013. 192 с.

Горбань О. Прокурорський нагляд у сфері поводження з відходами. *Вісник прокуратури*. 2010. № 2. С. 23–29.

Кронда О.Ю. Поняття «радіоактивні відходи»: юридичні ознаки та їх класифікація. *Науковий вісник Чернівецького університету*. Правознавство. Вип. 461. 2008. С. 74–78.

Юрескул В. Практичне значення теоретичного визна-

чення побутових відходів. *Право України*. 2008. № 4. С. 37–40.

Ричко О. Нормативно-правове регулювання поводження з відходами та його особливості. *Юридичний журнал*. 2008. № 6. С. 82–86.

Дулин І.С., Роса Т.В. Законодавчо-нормативне забезпечення еколого-безпечного поводження з твердими побутовими відходами. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2009. Вип. 19. С. 14–17.

Черкашина М. К. Державний класифікатор відходів. *Велика українська юридична енциклопедія* : у 20 т. Т. 14 : Екологічне право / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова), А. П. Гетьман (заст. голови) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2018. С. 225–226.

Про відходи: Закон України від 05.03.1998 р. № 187/98-ВР URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

Про схвалення національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 р. № 820-р. *Офіційний Вісник України*. 2017. № 94. С. 61. Ст. 2859.

Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми поводження з відходами на 2013-2020 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.01.2013 р. № 22р. *Урядовий кур'єр*. 2013. № 16.

Конвенція про запобігання забрудненню моря скидами відходів та інших матеріалів. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/995_127.

Базельська конвенція про контроль за транскордонним перевезенням небезпечних відходів та їх видаленням. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_022.

О сжигании отходов: Директива Европейского парламента и Совета от 4 декабря 2000 г. № 2000/76/ЕС. Режим доступа: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_942

Об опасных отходах [Электронный ресурс]: Директива Совета Европейских Сообществ от 12 декабря 1991 г. № 91/689/ЕЭС. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_896

Тема 33. ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОВОДЖЕННЯ З НЕБЕЗПЕЧНИМИ ВІДХОДАМИ

План

Вступ

1. Правове забезпечення поведження з небезпечними відходами.

2. Поняття й види небезпечних відходів. Класи небезпеки відходів.

3. Правове регулювання поведження з радіоактивними відходами.

4. Правове регулювання поведження з відходами виробництва та споживання.

Висновки

У роботі слід надати визначення поняття «небезпечні відходи», розглянути їх види й ознаки, класи їх небезпеки; поняття та ознаки радіоактивних відходів, основні принципи й особливості поведження з ними (утворення, збір, використання, знешкодження, транспортування, розміщення), дослідивши систему законодавства в цій сфері. Після цього варто надати дефініцію поняття «відходи виробництва та споживання»; розглянути систему законодавства України у сфері поведження з відходами виробництва та споживання (правове регулювання діяльності, у процесі якої утворюються відходи, діяльності зі збирання, використання, знешкодження, транспортування й розміщення відходів). Наприкінці доречно зупинитися на проблемах правового регулювання поведження з небезпечними відходами та запропонувати шляхи їх вирішення.

Список рекомендованої літератури

Правове регулювання екологічної безпеки в Україні: навч. посібник / А.П. Гетьман, М.В. Шульга, В.Л. Бредіхіна та ін. Харків: Право, 2012. 296 с.

Правове забезпечення радіаційної безпеки в Україні / за ред. Г.І. Балюк. Київ: ВГЛ «Обрії», 2010. 272 с.

Балюк Г.І. Стан законодавства України про відходи та проблеми його вдосконалення. *Вісник юридичної науки*. Вип. 44. 2001. С. 28–31.

Кронда О.Ю. Поняття «радіоактивні відходи»: юридичні ознаки та їх класифікація. *Науковий вісник Чернівецького університету. Правознавство*. 2008. Вип. 461. С. 74–78.

Вовченко С. Відходи виробництва: класифікація, нормування, облік. *Бізнес. Збірник систематизованого законодавства*. 2007. № 8 (серпень). С. 170–181.

Максіменцева Н.О. Правове забезпечення поведження з небезпечними відходами: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.06 Київ: Б. в., 2006. 19 с.

Радиоактивные отходы Украины: состояние, проблемы, решения: монография / под общей ред. Э.В. Собоновича. Киев, 2003.

Черкашина М.К. Правове регулювання поведження з небезпечними відходами в Україні. *Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я: тези доп. XXI Міжнар. наук.-практ. конф. (29-31 трав. 2013 р., м. Харків)*. Харків, 2013. Ч. 3. С. 270.

Черкашина М. К. Державний класифікатор відходів. *Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 14: Екологічне право / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова), А. П. Гетьман (заст. голови) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого*. Харків, Право. 2018. С. 225–226.

Про відходи: Закон України від 05.03.1998 р. № 187/98-ВР. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

Про схвалення національної стратегії управління відходами в Україні до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.11.2017 р. № 820-р. *Офіційний вісник України*. 2017. № 94. С. 61. Ст. 2859.

Про схвалення Концепції Загальнодержавної програми поведження з відходами на 2013-2020 роки: розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.01.2013 р. № 22р. *Урядовий кур'єр*. 2013. № 16.

Про Загальнодержавну програму поведження з токсич-

ними відходами: Закон України від 14.09.2000 р. № 1947-III. *Голос України*. 2000. № 44. Ст. 374.

Про поводження з радіоактивними відходами: Закон України від 30.06.1995 р. 255/95-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1995. № 27. Ст.198.

Про ліцензування діяльності з поводження з небезпечними відходами: Постанова Кабінету Міністрів України від 13.07.2016 р. № 446. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/446-2016-%D0%BF>

Т е м а 34. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВА ОХОРОНА НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА

План

Вступ

1. Поняття, принципи, об'єкти й суб'єкти міжнародно-правової охорони навколишнього природного середовища.
2. Міжнародно-правова охорона Світового океану та внутрішніх вод.
3. Міжнародно-правова охорона флори і фауни.
4. Міжнародно-правова охорона атмосферного повітря.

Висновки

У курсовій роботі необхідно надати визначення поняття «міжнародно-правова охорона навколишнього природного середовища», розглянути історичні етапи її становлення й розвитку. Після цього треба охарактеризувати її принципи (охорона довкілля на благо нинішнього та майбутнього поколінь, право людини на сприятливе навколишнє середовище, суверенітет держав над власними природними ресурсами, недопущення негативного впливу на довкілля, відповідальність держав за погіршення стану навколишнього природного середовища та ін.), а також об'єкти (Світовий океан, внутрішні води, флора і фауна, атмосферне повітря) та суб'єктів, звернувши особливу увагу на органи й уста-

нови ООН, міжнародні міжурядові й неурядові організації, діяльність яких пов'язана з вирішенням різних екологічних питань (Програма розвитку ООН, Програма ООН з навколишнього середовища, Міжнародний союз охорони природи, Всесвітній фонд дикої природи, Римський клуб, Міжнародний Зелений Хрест, Грінпіс). Наприкінці доречно проаналізувати міжнародно-правові акти, спрямовані на охорону Світового океану, внутрішніх вод, флори, фауни й атмосферного повітря.

Список рекомендованої літератури

Колбасов О. С. Международно-правовая охрана окружающей среды. Москва: Междунар. отношения, 1982. 240 с.

Международное экологическое право: учебник / отв. ред. Р. М. Валеев. Москва: Статут, 2012. 639 с.

Задорожній О. В., Медведєва М. О. Міжнародне право навколишнього середовища: підручник. Київ: Вид. дім «Прометей», 2010. 510 с.

Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй з морського права 1982 року та Угоди про імплементацію Частини XI Конвенції Організації Об'єднаних Націй з морського права 1982 року: Закон України від 03.06.1999 р. № 728-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 31. Ст. 254.

Про ратифікацію Конвенції про захист Чорного моря від забруднення: Постанова Верховної Ради України від 04.02.1994 р. № 3939-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 23. Ст. 172.

Про приєднання України до Конвенції про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер: Закон України від 01.07.1999 р. № 801-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 34. Ст. 282.

Про ратифікацію Конвенції щодо співробітництва по охороні та сталому використанню ріки Дунай (Конвенція про охорону ріки Дунай): Закон України від 17.01.2002 р. № 2997-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 21-22. Ст. 143.

Про приєднання України до Конвенції про збереження мігруючих видів диких тварин: Закон України від 19.03.1999 р.

№ 535-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 18. Ст. 154.

Про приєднання України до Міжнародної конвенції про захист рослин: Указ Президента України від 31.01.2006 р. № 81/2006. *Офіційний вісник України*. 2006. № 5. Ст. 213.

Про приєднання України до Конвенції 1979 року про охорону дикої флори і фауни та природних середовищ існування в Європі: Закон України від 29.10.1996 р. № 436/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 50. Ст. 278.

Про ратифікацію Рамкової конвенції ООН про зміну клімату: Закон України від 29.10.1996 р. № 435/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 50. Ст. 277.

Паризька Угода від 12.12.2015 р. *Офіційний вісник України*. 2016. № 61 / № 76. Ст. 2365 / Ст. 2074.

Про ратифікацію Паризької Угоди: Закон України від 14.07.2016 р. № 1469-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 35. Ст. 595.

ЗМІСТ

Загальні положення.....	3
Теми курсових робіт.....	7
1. Екологічне право – самостійна галузь системи права України.....	9
2. Принцип компенсації шкоди, заподіяної за порушення вимог екологічного законодавства.....	10
3. Особливості міжнародно-правових актів як джерел екологічного права.....	13
4. Контроль і нагляд у галузі охорони навколишнього природного середовища.....	14
5. Правове регулювання оцінки впливу на довкілля в Україні.....	17
6. Екологічний аудит в Україні: правовий аспект.....	19
7. Право громадян на участь у громадських обговореннях із питань впливу планової діяльності на довкілля.....	21
8. Екологічні обов'язки як елемент правового статусу суб'єктів.....	23
9. Економіко-правові засади регулювання природокористування.....	25
10. Правові засади екологічного господарювання як складової охорони довкілля.....	27
11. Правове забезпечення екологічної безпеки в енергетичній сфері.....	29
12. Правове забезпечення продовольчої безпеки як складника екологічної безпеки.....	30
13. Відповідальність за порушення екологічного законодавства.....	32
14. Особливості права власності на природні ресурси та комплекси в Україні.....	34
15. Проблеми реалізації й захисту права загального природокористування.....	36
16. Поняття та види права на спеціальне користування природними ресурсами.....	38
17. Правове забезпечення нормування і стандартизації у галузі охорони земель.....	40

18. Юридичні засади добросусідських відносин в екологічному праві України.....	42
19. Ландшафт як об'єкт правової охорони.....	44
20. Правове регулювання охорони вод.....	46
21. Особливості правового регулювання використання та охорони рослинного світу.....	48
22. Особливості права власності на ліси в Україні.....	50
23. Правова природа використання лісових ресурсів в Україні.....	51
24. Особливості права приватної власності на об'єкти тваринного світу України.....	54
25. Правове регулювання здійснення полювання в Україні...	56
26. Сучасні проблеми еколого-правової охорони клімату.....	58
27. Правові заходи охорони озонного шару в Україні.....	60
28. Водоохоронні зони як складові екологічної мережі України: особливості правового режиму.....	63
29. Правовий режим заказників і заповідних урочищ.....	64
30. Правове регулювання використання та охорони природно-заповідного фонду України.....	66
31. Курортні й лікувально-оздоровчі території: порівняльний аналіз правового режиму.....	68
32. Правове регулювання поводження з відходами в Україні та Європейському Союзі.....	70
33. Особливості правового регулювання поводження з небезпечними відходами.....	73
34. Міжнародно-правова охорона навколишнього природного середовища.....	75

Навчальне видання

Електронне видання

**ТЕМАТИКА КУРСОВИХ РОБІТ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО»
І МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ЇХ НАПИСАННЯ
для студентів III та IV курсів
(VI-VII семестри)**

(перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
галузі знань 08 «Право»
спеціальності 081 «Право»)

У к л а д а ч і: ГЕТЬМАН Анатолій Павлович,
СОКОЛОВА Алла Костянтинівна,
АНИСІМОВА Ганна Валеріївна,
БРЕДІХІНА Вікторія Леонідівна,
ДОНЕЦЬ Ольга Володимирівна,
ЄРМОЛАСЬВА Тетяна Вікторівна,
ЗАДИХАЙЛО Дмитро Дмитрович,
КОПИЦЯ Євгенія Миколаївна,
ЛОЗО Олена Вячеславівна,
РАЗМЄТАЄВ Сергій Володимирович,
САВЧУК Олена Олександрівна,
СУЄТНОВ Євген Павлович,
ТКАЧЕНКО Олена Миколаївна,
ТУЛІНА Ельбіс Євгенівна,
ЧЕРКАШИНА Марина Костянтинівна,
ШЕХОВЦОВ Володимир Володимирович

Відповідальний за випуск *А. П. Гетьман*

Редактор *Л. В. Русанова*

Комп'ютерна верстка: *А. В. Старжинська,*

Л. П. Лавриненко